

Врз основа на член 75, ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З **ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА СТРАНЦИТЕ**

Се прогласува Законот за странците,
што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 14 март 2006 година.

Бр. 07-1144/1
14 март 2006 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Бранко Црвенковски, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
д-р **Љупчо Јордановски, с.р.**

З А К О Н **ЗА СТРАНЦИТЕ**

Глава I ОПШТИ ОДРЕДБИ

Предмет на законот

Член 1

Со овој закон се уредуваат условите за влез, напуштање и престој на странците во Република Македонија, како и нивните права и должности.

Дефинирање на поимот на странец

Член 2

Странец во смисла на овој закон е лице кое не е државјанин на Република Македонија.
Странец е и лице без државјанство, односно лице кое ни една држава по сила на својот закон не го смета за свој државјанин.

Подрачје на примена

Член 3

Одредбите на овој закон се однесуваат на сите странци, освен на странци кои:
- бараат заштита од Република Македонија согласно со Законот за азил и привремена заштита, освен ако со овој закон поинаку не е определено,

- според меѓународното право уживаат привилегии и имунитети, доколку примената на овој закон е во спротивност со преземените меѓународни обврски и начелото на реципрочитет.

Правен статус на странците

Член 4

Странците за време на нивниот законски престој во Република Македонија ги имаат истите права и обврски како и државјаните на Република Македонија, освен ако поинаку не е определено со закон.

За време на престојот во Република Македонија, странците се должни да се придржуваат кон Уставот на Република Македонија, законите, другите прописи и актите на органите на државната власт, како и во согласност со обврските утврдени со ратификуваните меѓународни договори.

Поврзаност на законот со меѓународните правила

Член 5

Овој закон ќе се применува во согласност со меѓународните договори кои Република Македонија ги ратификувала согласно со Уставот, а кои го доведуваат странецот во поповолна положба.

Примена на Законот за општа управна постапка

Член 6

Во постапките што се спроведуваат согласно со овој закон соодветно се применуваат одредбите на Законот за општата управна постапка, ако со овој закон поинаку не е определено.

Контрола на движење и престој на странци

Член 7

Работите во врска со контролата на движењето и престојот на странците во Република Македонија ги врши Министерството за внатрешни работи, доколку со закон не е определена надлежност на друг орган.

Миграциона политика

Член 8

Собранието на Република Македонија, на предлог на Владата на Република Македонија, донесува резолуција за миграционата политика со која ќе се укаже на состојбите, проблемите и мерките што ќе се преземат во областа на миграцијата.

Глава II
ВЛЕЗ НА СТРАНЦИ И НАПУШТАЊЕ НА
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Преминување на граница

Член 9

Се смета дека странецот законито влегол во Република Македонија кога ја преминал државната граница и по извршената гранична контрола на граничниот премин му е дозволен влез во Република Македонија.

Странец може да влезе во Република Македонија и да ја напушти државата само на определени гранични премини, во време и на начин во согласност со намената на граничниот премин.

По исклучок од ставот 2 на овој член, странец може да влезе во Република Македонија и под услови и на начин согласно со закон.

Задржувањето на странецот во транзитниот простор на аеродромот во Република Македонија не се смета за влегување во државата.

Не се смета за влегување во Република Македонија и задржувањето на странецот во брод кој е укотвен во езерско пристаниште.

Гранична контрола

Член 10

При влез и напуштање на Република Македонија странецот подлежи на гранична контрола од страна на Министерството за внатрешни работи, под услови и на начин согласно со закон.

Странецот може под услови утврдени со закон да подлежи на гранична контрола кога се наоѓа во транзитниот простор на подрачјето на граничниот премин на Република Македонија.

I. Услови за влез во Република Македонија

1. Општи услови за влез

Член 11

Странец може да влезе во Република Македонија, ако:

- има важечка и призната патна исправа,
- поседува важечка виза, доколку е потребна,
- има средства за издржување како за периодот на престојот, така и за враќање во државата од која доаѓа или за патување во трета држава во која е сигурно дека ќе биде прифатен, или ќе биде во можност законски да се стекне со тие средства,
- приложи, доколку е потребно, документи што ја оправдуваат целта и околностите на предвидениот престој во Република Македонија и документи за патничко осигурување,
- не е протеран од Република Македонија и за кого нема важечка забрана за влез и

- не претставува опасност за јавниот ред, националната безбедност, јавното здравје или за меѓународните односи на Република Македонија.

По исклучок, може да се дозволи влез во Република Македонија на странец кој не ги исполнува условите од ставот 1 на овој член, ако тоа е од хуманитарни причини, од причини на национален интерес или врз основа на прифатени меѓународни обврски на Република Македонија.

Странецот може да влезе во Република Македонија без да поседува важечка виза, ако:

- е државјанин на држава со која Република Македонија има склучено договор за укинување на визи или е државјанин на држава за која со одлука на Владата на Република Македонија се укинуваат визите за влез и поминување низ територијата на Република Македонија (во натамошниот текст: безвизен режим);

- поседува и државјанство на Република Македонија, и е носител на странска патна исправа и законски престојуваат во државата со која Република Македонија има воспоставено безвизен режим, а кои се ученици во рамките на училишна екскурзија и кои се придружувани од наставник кој располага со список на овие ученици изготвен од соодветното училиште кој треба да содржи податоци за секој од овие ученици и податоци за целта и околностите на планираниот престој во Република Македонија.

Средства за издржување

Член 12

Поседување на средства за издржување во смисла на членот 11 став 1 алинеја 3 и членот 38 став 1 алинеја 3 на овој закон странецот ги докажува на еден од следниве начини:

- поседува парични средства во готово во домашна или странска конвертибилна валута, поседува важечко средство на безготовинско плаќање (кредитни картички, травел чекови и слично),

- гарантно писмо или покана од правно лице,

- поседува недвижни ствари и други средства согласно со закон (недвижен имот или изнајмува недвижен имот во Република Македонија врз основа на кој може да обезбеди средства за издржување за време на престојот во Република Македонија, средства по основ на директни странски вложувања, производно-техничка соработка и корпорација и друго).

Владата на Република Македонија ја определува висината на средствата за издржување од ставот 1 на овој член.

Гарантно писмо и покана од правното лице

Член 13

Гарантно писмо може да издаде државјанин на Република Македонија и странец кој има дозвола за престој во Република Македонија.

Покана од правно лице може да издаде домашно или странско правно лице регистрирано во Република Македонија кое го повикува странецот во деловна посета.

Гарантното писмо и поканата од правното лице може да се прифатат како потврда за поседување на средства за издржување ако содржат изјава на давателот на гарантното писмо, односно правното лице дека ја презема обврската да обезбеди сместување и да ги покрие сите трошоци за престојот на странецот во Република Македонија и неговото напуштање на територијата на Република Македонија.

Гарантното писмо и поканата од правното лице мора да бидат заверени од страна на нотар.

Документи кои ја оправдуваат целта и околностите на предвидениот престој

Член 14

Целта и околностите на предвидениот престој во Република Македонија во смисла на членот 11 став 1 алинеја 4 и членот 38 став 1 алинеја 2 на овој закон странецот ги докажува со следниве документи:

а) за службени посети:

- покани од државни органи, трговски друштва или од други правни лица за учество на состанок или друг настан поврзан со трговија, индустрија или работа,

- друга документација врз основа на која може да се утврди постоење на трговска, деловна или друга соработка и

- покани од организатори на конгреси, семинари и други манифестации;

б) за патување заради посетување на курсеви или професионална обука чие времетраење не е подолго од три месеца:

- потврда за прием во образовна установа заради посетување на курсеви за стручна или теоретска обука;

в) за туристички или приватни посети:

- покана од лицето кај кое странецот доаѓа во посета,

- документација за платени туристички услуги,

- потврда за резервација на организираното патување и

- платена повратна патна карта или платена патна карта за државата во која странецот има намера да патува;

г) за корисници на пограничен сообраќај:

- пропусница или друг документ утврдени со билатерален меѓународен договор за пограничен сообраќај на лица и

д) за посети од други причини:

- покани од судови или други државни органи за учество во постапките што пред нив треба да се спроведат,

- покани за учество на политички, научни, културни, спортски или верски настани,

- потврди за медицински прегледи и краткотрајни медицински интервенции и

- потврди, односно уверенија, влезни билети и друго.

Патничко осигурување

Член 15

Патничко осигурување во смисла на членот 11 став 1 алинеја 4 и членот 38 став 1 алинеја 2 на овој закон претставува индивидуално или колективно патничко осигурување кое ги покрива евентуалните трошоци кои би можеле да се појават во врска со репатријацијата поради медицински причини, итна медицинска интервенција или итно медицинско лекување на странецот за време на неговиот престој во Република Македонија.

2. Посебни услови за влез

Влез на малолетен странец

Член 16

Странец, на возраст до 18 години живот, кој во Република Македонија влегува без придружба на родител, односно старател, може да влезе во Република Македонија, ако покрај условите утврдени во членот 11 на овој закон, поседува и одобрение од родителите, односно старателот за влез и престој во Република Македонија.

Одобрението од ставот 1 на овој член мора да е заверено од надлежен орган на државата од која доаѓа странецот или од дипломатско-конзуларното претставништво на Република Македонија во странство.

Влез на странец со дозвола за престој

Член 17

Странец кој поседува важечка дозвола за престој во Република Македонија може, во временскиот период за кој е издадена дозволата за престој, да влегува во Република Македонија само со важечка патна исправа и со дозвола за престој.

На странецот од ставот 1 на овој член не се однесуваат условите за влез од членот 11 на овој закон.

Влез на странец со дипломатска или службена лична карта

Член 18

Странец кој поседува важечка дипломатска или службена лична карта може, во временскиот период за кој е издадена дипломатската или службена лична карта, да влегува во Република Македонија само со важечка патна исправа и со дипломатска или службена лична карта.

На странецот од ставот 1 на овој член не се однесуваат условите за влез од членот 11 на овој закон.

Влез со колективен пасош

Член 19

Странците кои се внесени во колективен пасош можат, доколку ги исполнуваат условите утврдени со овој закон, да влезат во Република Македонија и да ја напуштат државата само заедно во група.

Лицата кои се внесени во патната исправа од ставот 1 на овој член мора да имаат и свој документ за идентификација со фотографија, врз основа на кој може да се утврди нивниот идентитет.

Водачот на групата мора да има сопствен пасош од државата чиј државјанин е и виза, доколку е потребна.

По исклучок од ставот 1 на овој член, од хуманитарни причини може да се дозволи одреден член од групата да ја напушти државата одделно од групата со која влегол во Република Македонија.

Влез со семеен пасош

Член 20

Странец кој е запишан во патна исправа на друго лице може, доколку ги исполнува условите утврдени со овој закон, да влезе и да ја напушти територијата на Република Македонија само во придружба на лицето во чија патна исправа е запишан.

3. Недозволен влез во Република Македонија

Член 21

Странецот недозволено влегува во Република Македонија, ако:

- ја премине или се обиде да ја премине државната граница надвор од местото, времето или начинот определени за преминување на државната граница,
- ја избегне или се обиде да ја избегне граничната контрола,
- при влез употреби фалсификувани, туѓи или неважечки патни или други исправи,
- влезе или се обиде да влезе без важечка и призната патна или друга исправа и
- на Министерството за внатрешни работи презентира невистинити податоци.

4. Обврски на превозниците

Член 22

Физичко или правно лице кое професионално се занимава со превоз на патници може да донесе странец на територијата на Република Македонија по копнен, воздушен или езерски пат само ако странецот има важечка и призната патна исправа со виза или со дозвола за престој, доколку се потребни.

Превозникот кој спротивно на ставот 1 од овој член ќе доведе странец на кого не му е дозволено влегување на територијата на Република Македонија, должен е веднаш или во рок што ќе го определи Министерството за внатрешни работи, на свој трошок да го одведе странецот од Република Македонија, како и да ги сноси трошоците на неговото привремено задржување и присилно отстранување согласно со членот 111 на овој закон.

II. Одбивање на влез во Република Македонија

Член 23

На странец може да му се одбие влез во Република Македонија ако:

- не ги исполнува условите за влез во Република Македонија утврдени со овој закон,
- постојат сериозни сомневања дека неговиот престој во државата ќе биде поврзан со извршување на терористички или други насилни дејствија, кривични дела поврзани со производство и пуштање во промет на наркотични дроги, психотропни супстанции и прекурзори или извршување на други кривични дела за кои е предвидена казна затвор од најмалку една година,
- има намера да помине преку територијата на Република Македонија, а не ги исполнува условите за влез во трета држава,
- не ги намирил финансиските трошоци кои настанале со негово претходно привремено задржување и присилно отстранување,

- постојат основи за сомневање дека ќе се вработи или ќе работи на територијата на Република Македонија спротивно на прописите за работни односи,
 - постојат основи за сомневање дека странецот нема да престојува во Република Македонија за наведената цел или
 - дава неточни податоци за себе или за целта и околностите на патувањето и престојот или се послужил со фалсификувани, туѓи или неважечки патни или други исправи.
- Одбивањето на влез се запишува во патната исправа на странецот.

Надлежност за донесување на решение за одбивање на влез

Член 24

Решение за одбивање на влез на странец во Република Македонија донесува Министерството за внатрешни работи.

Во случај кога се одбива влез на странец од причини наведени во членот 23 став 1 алинеја 2 на овој закон, надлежниот орган не е должен да ги образложи причините од кои се раководел при донесувањето на таквото решение.

Против решението од ставот 1 на овој член странецот има право на жалба во рок од осум дена од денот на приемот на решението до надлежната комисија на Владата на Република Македонија.

Жалбата од ставот 3 на овој член не го одлага извршувањето на решението.

Решението на надлежната комисија на Владата ќе се донесе во рок од 15 дена од денот на поднесувањето на жалбата.

Против решението на надлежната комисија на Владата може да се поведе управен спор пред надлежен суд, согласно со Законот за управните спорови.

До донесувањето и спроведувањето на решението за одбивање на влез странецот може на граничните премини да се смести во посебни простории на Министерството за внатрешни работи наменети за таа цел.

Посебна заштита од одбивање на влез

Член 25

Врз основа на членот 23 од овој закон не може да му биде одбиен влез на странец:

- кој искажува намера да поднесе барање за признавање на право на азил во Република Македонија,
- кој има поднесено барање за признавање право на азил во Република Македонија,
- на кого Република Македонија му го признала правото на азил,
- кој поседува важечка и призната патна исправа со дозвола за престој во Република Македонија или
- кој поседува важечка и призната патна исправа со дипломатска или службена лична карта.

III. Напуштање на државата

Слобода на движење

Член 26

Странецот може слободно да ја напушти Република Македонија, во согласност со овој закон.

На странецот нема да му се дозволи да ја напушти државата ако против него е поведена кривична, прекршочна или друга судска постапка и доколку тоа го бара надлежниот суд.

Обврска на странецот да ја напушти државата

Член 27

Странецот е должен да ја напушти Република Македонија:

- до истекот на рокот определен со визата,
- кога издадената виза е поништена,
- до истекот на рокот определен во дозволата за привремен престој,
- кога му е одземено правото на престој,
- кога е протеран од Република Македонија или
- најдоцна до истекот на рокот од три месеца во текот на секој шестмесечен период сметајќи од денот на првото влегување, доколку за влез во Република Македонија не е потребна виза.

Член 28

Странецот кој има повеќе патни исправи, е должен да ја напушти државата со патната исправа со која влегол или со замена на истата што е прифатена од Република Македонија.

Глава III

ВИЗИ

Дефинирање на виза

Член 29

Визата во смисла на овој закон е дозвола на странец што ја издава надлежниот орган на Република Македонија со која ако се исполнети условите утврдени во членот 11 став 1 алинеи 1, 3, 4, 5 и 6 на овој закон странецот може:

- да влезе во Република Македонија и во неа да престојува во временски период одреден со визата или
- да помине преку територијата или меѓународниот транзитен простор на аеродромот на Република Македонија, доколку ги исполнува условите за тоа.

Странецот може да престојува во Република Македонија само заради целта која е наведена во визата.

Странецот мора да обезбеди виза пред неговото влегување во Република Македонија.

Врз основа на издадената виза странецот не може да се вработи, да работи или да врши самостојна дејност на територијата на Република Македонија.

I. Видови на визи

Дефинирање на видови на визи

Член 30

Видови на визи се:

- аеродромска транзитна виза (виза А),
- транзитна виза (виза Б),
- виза за краткорочен престој (виза Ц) и
- виза за долгорочен престој (виза Д).

Транзитната виза (виза Б) и визата за краткорочен престој (виза Ц) согласно со членот 35 на овој закон можат да се издадат како групна виза, а под услови утврдени во членот 36 на овој закон истите можат да се издадат на граничен премин.

Аеродромска транзитна виза (виза А)

Член 31

Странците кои за време на престојот на аеродромот во Република Македонија не го напуштаат меѓународниот транзитен простор на аеродромот или авионот, не треба да поседуваат виза.

По исклучок, Владата на Република Македонија може да одлучи дека на државјаните на одредени држави или на патниците од одредени патни правци им е потребна аеродромска транзитна виза и тоа во случаи кога тоа го налагаат интересите на одбраната, безбедноста или меѓународните односи на Република Македонија.

Врз основа на визата од ставот 2 на овој член, странецот може да се задржи во меѓународниот транзитен простор на аеродромот до продолжување на патувањето со првиот негов нареден меѓународен лет.

Задржувањето на странецот во меѓународниот транзитен простор на аеродромот во Република Македонија, врз основа на визата од ставот 2 на овој член, не се смета за влегување во Република Македонија и странецот не смее да го напушти тој простор.

Транзитна виза (виза Б)

Член 32

Транзитна виза се издава на странец за еднократно или двократно, по исклучок и за повеќекратно поминување преку територијата на Република Македонија од одредена странска држава во одредена трета држава, а при секое поминување странецот може да престојува во Република Македонија најмногу до пет дена.

Транзитната виза може да се издаде само ако странецот докаже дека има обезбедено влез за државата во која ќе влезе од Република Македонија.

Рокот на важење на транзитната виза не може да биде подолг од една година.

Виза за краткорочен престој (виза Ц)

Член 33

Виза за краткорочен престој се издава на странец за еднократен или повеќекратен влез во Република Македонија, при што еднократниот непрекинат престој како и вкупното траење на последователните престои во Република Македонија не смее да биде подолго од три месеца во текот на секој шестмесечен период, сметајќи од денот на првото влегување.

Виза за краткорочен престој се издава со рок на важење до една година.

По исклучок од ставот 2 на овој член, виза за краткорочен престој може да се издаде со рок на важење подолг од една година, ако тоа е во интерес на Република Македонија, за што одлучува Министерството за надворешни работи.

Визата од ставот 1 на овој член се издава за туристички, деловни, лични и други цели.

Целта за која се издава визата, видливо се означува во визата.

Виза за долгорочен престој (виза Д)

Член 34

Виза за долгорочен престој може да се издаде на странец кој има намера да престојува во Република Македонија заради причините утврдени во членот 49 на овој закон.

Визата од ставот 1 на овој член се издава за еднократен влез во Република Македонија, со право на престој до 30 дена и со рок на важење до шест месеца.

Визата од ставот 1 на овој член ќе се издаде ако странецот кон барањето за нејзино издавање приложи и решение со кое му се дозволува привремен престој во Република Македонија издадено од Министерството за внатрешни работи.

Странецот на кого му е издадена виза за долгорочен престој е должен во рок од пет дена од денот на влегувањето во Република Македонија да се јави во Министерството за внатрешни работи, кое во рок од 25 дена од денот на неговото јавување ќе му издаде дозвола за привремен престој во Република Македонија.

Групна виза

Член 35

Транзитната виза и визата за краткорочен престој со право на престој до 30 дена можат да се издаваат како групна виза.

Групна виза се издава на група на странци која може да брои најмалку пет, а најмногу 50 лица, кои во Република Македонија доаѓаат како група со заедничка патна исправа, престојуваат и ја напуштаат територијата на Република Македонија како група.

Виза издадена на граничен премин

Член 36

Транзитната виза и виза за краткорочен престој со право на престој до 15 дена по исклучок можат да се издаваат на граничен премин ако тоа е од национален интерес на Република Македонија, од хуманитарни причини или ако тоа е предвидено со ратификуван меѓународен договор.

Визата од ставот 1 на овој член врз основа на претходна согласност од Министерството за надворешни работи ја издава Министерството за внатрешни работи.

Визата од ставот 1 на овој член може да се издаде само за еднократен влез во Република Македонија, ако:

- странецот ги исполнува условите за влез во Република Македонија утврдени во членот 11 став 1 алинеи 1, 3, 4, 5 и 6 на овој закон;
- странецот приложи документи со кои ги докажува непредвидливите и итните причини за влез во Република Македонија и
- е обезбедено враќање на странецот во државата во која престојува или од која влегува во Република Македонија.

II. Издавање на виза

Барање за издавање на виза

Член 37

Визата се издава врз основа на барање на странец, кое се поднесува до дипломатско-конзуларното претставништво на Република Македонија во странство.

Во барањето од ставот 1 на овој член странецот мора да ја наведе целта на неговото доаѓање во Република Македонија, да приложи важечка и призната патна исправа и по потреба документацијата утврдена во членот 38 став 1 алинеи 2 и 3 на овој закон.

Кон барањето за издавање виза странецот мора да приложи фотографија која верно го прикажува неговиот лик.

Услови за издавање на виза

Член 38

Виза може да се издаде ако странецот:

- има важечка и призната странска патна исправа, при што важењето на патната исправа мора да биде најмалку три месеца подолго од важењето на визата;

- на барање на надлежен орган приложи документи со кои ја докажува целта и околностите на планираното доаѓање во Република Македонија, како и документи за патничко осигурување;

- на барање на надлежен орган приложи документи со кои докажува дека поседува доволно средства за издржување за време на престојот во Република Македонија и за враќање во државата од каде што доаѓа или за патување во трета земја или приложува документи со кои докажува дека тие средства му се обезбедени на друг законски начин;

- не претставува опасност за јавниот ред, националната безбедност, јавното здравје или за меѓународните односи на Република Македонија и

- не постојат причини за одбивање на влез утврдени во членот 23 на овој закон.

По исклучок од ставот 1 на овој член, на странец може да му се издаде виза и кога не се исполнети условите за издавање на виза, ако тоа е од хуманитарни причини, од причини на национален интерес или врз основа на обврските што произлегуваат од ратификуван меѓународен договор.

Странец кој е на возраст до 18 години живот, а има намера во Република Македонија да престојува без придружба на родител, односно старател, кон барањето за издавање виза, покрај доказите од ставот 1 на овој член, треба да приложи и заверено одобрение од родителите, односно старателот за влез и престој во Република Македонија.

Надлежни органи за одлучување и за издавање виза

Член 39

За издавањето виза одлучува Министерството за надворешни работи, а визите ги издаваат дипломатско-конзуларните претставништва на Република Македонија во странство.

По исклучок од ставот 1 на овој член, Министерството за внатрешни работи на граничните премини може да ги издава визите утврдени во членот 36 на овој закон.

Во одредени случаи кога постои сомневање дека странецот претставува опасност за јавниот ред и националната безбедност на Република Македонија, Министерството за надворешни работи е должно да обезбеди претходна согласност од Министерството за внатрешни работи.

Интервју со барателот на виза

Член 40

Дипломатско-конзуларното претставништво на Република Македонија во странство пред издавањето на виза ќе го повика барателот на виза лично да се јави на разговор со цел да ги образложи причините наведени во барањето за издавање виза, а особено ако постои сомневање во однос на целта на посетата на странецот или во неговата намера да се врати во земјата од каде што доаѓа.

Во случаите утврдени во ставот 1 на овој член странецот е должен лично да се јави и доколку не постапи на наведениот начин неговото барање за издавање виза ќе биде одбиено.

По исклучок, кога барателот на виза е познат или кога растојанието до дипломатско-конзуларното претставништво е преголемо, а не постои сомневање во однос на чесната намера на барателот, како и во случај кога за поголеми групи гаранција за нивните чесни намери дава субјект кој е од доверба (туристички агенции, туристички оператори и други правни лица), дипломатско-конзуларно претставништво на Република Македонија во странство може да одлучи да не го повика барателот на виза лично да се јави.

III. Форма и содржина на визата

Член 41

Визата е дозвола издадена во вид на налепница, што се прилепува на патната исправа.

Визата содржи:

- име и презиме на странецот,
- датум на раѓање на странецот,
- вид на визата,
- рок на важење на визата,
- траење на престојот во Република Македонија,
- број на влегувања,
- број на пасош на странецот,
- државјанство и пол на странецот,
- место и датум на издавањето на визата,
- такса за виза,
- забелешки од надлежниот орган што ја издава визата,
- печат на надлежниот орган кој ја издава и потпис на овластеното лице,
- машински читлива зона и
- место за фотографија.

Визата содржи вградени заштитни обележја.

Податоците внесени во визата не смеат да се бришат или менуваат.

IV. Продолжување и скратување на важноста на визата

Продолжување на виза

Член 42

Визата издадена за краткорочен престој и визата издадена за долгорочен престој можат еднократно да се продолжат, при што со продолжувањето на визата вкупното траење на престојот на странецот во државата не смее да биде подолго од три месеца.

Со продолжувањето на визата не смее да се менува целта на визата.

Визата може да се продолжи заради виша сила, поради хуманитарни, сериозни професионални или лични причини на странецот.

Визата ја продолжува Министерството за внатрешни работи.

Скратување на важноста на издадената виза

Член 43

Министерството за внатрешни работи, врз основа на претходна согласност од Министерството за надворешни работи, на граничните премини може да ја скрати важноста на издадената виза ако утврди дека странецот нема доволно средства за издржување за определеното време на престојот во Република Македонија.

V. Поништување и отповикување на виза

Поништување на виза

Член 44

Визата ќе се поништи, ако:

- дополнително се утврди дека странецот при издавањето на визата не исполнувал некој од условите за издавање на виза утврдени со овој закон,
- се утврди дека странецот повеќе не ги исполнува условите за издавање на виза,
- странецот во барањето за издавање на виза дал невестинити податоци за својот идентитет, за целта и околностите на патувањето и престојот или други невестинити податоци или се послужил со фалсификувани, туѓи или неважечки патни или други исправи или
- правото на престој му е одземено или е протеран од Република Македонија.

Визата ја поништува Министерството за внатрешни работи, а ако странецот не остварил влез во Република Македонија, визата ја поништува дипломатско-конзуларното претставništvo на Република Македонија во странство што ја издало визата.

Поништувањето на визата јасно се означува во патната исправа на странецот.

Станец кој се наоѓа во Република Македонија и на кого визата му е поништена, должен е веднаш да ја напушти територијата на Република Македонија.

Отповикување на виза

Член 45

Визата ќе се отповика ако дополнително се утврди дека органот надлежен за нејзино издавање истата ја издал по грешка или со забуна, а постојат причини за одбивање на влез на странецот во Република Македонија.

Доколку издадената виза се отповика, се смета како никогаш да не била ни издадена.

Визата ја отповикува Министерството за внатрешни работи на граничните премини, а ако странецот не остварил влез во Република Македонија, визата ја отповикува дипломатско-конзуларното претставништво на Република Македонија во странство што ја издало.

Отповикувањето на визата јасно се означува во патната исправа на странецот.

Глава IV ПРЕСТОЈ НА СТРАНЦИ

Дефинирање на престој на странец

Член 46

Престој на странец во смисла на овој закон е:

- 1) престој до три месеца;
- 2) престој врз основа на дозвола за привремен престој и
- 3) престој врз основа на дозвола за постојан престој.

I. Престој до три месеца

Дефинирање на престој до три месеца

Член 47

Под престој до три месеца, во смисла на овој закон, се смета престој на странец со виза или без виза, доколку со овој закон или со ратификуван меѓународен договор поинаку не е определено.

Странец кој е државјанин на држава со која Република Македонија има воспоставено безвизен режим, доколку ги исполнува условите за влез утврдени со овој закон, може да влезе и да престојува во Република Македонија најмногу три месеца во текот на секој шестмесечен период, сметајќи од денот на првото влегување на странецот.

Странецот од ставот 2 на овој член може да престојува во Република Македонија од истите причини што се дозволени за странците кои мораат да имаат виза.

II. Престој врз основа на дозвола за привремен престој

Дозвола за привремен престој

Член 48

Дозвола за привремен престој мора да има странец кој има намера да престојува во Република Македонија подолго од три месеца или од причини наведени во членот 49 на овој закон.

Причини за издавање на дозвола за привремен престој

Член 49

Дозвола за привремен престој може да му се издаде на странец кој има намера да престојува во Република Македонија заради следниве причини:

- вработување, работа или вршење самостојна дејност,
- школување или студирање,
- учество во програми на меѓународна размена на ученици или студенти,
- специјализација, стручно усовршување или практично оспособување,
- научно истражување,
- лекување,
- семејно обединување или
- хуманитарни причини.

Дозвола за привремен престој во Република Македонија може да се издаде и на:

- странец кој е член на потесното семејство на државјанин на Република Македонија,
- странец кој по потекло е од Република Македонија или
- дете на странец родено во Република Македонија.

Дозволата за привремен престој се издава за определена цел и за определено време.

Странецот на кого му е дозволен привремен престој за одредена цел, може да престојува во Република Македонија само во согласност со целта заради која му е дозволен престојот.

Услови за издавање на дозвола за привремен престој

Член 50

На странец може да му се издаде дозвола за привремен престој во Република Македонија, ако:

- има средства за издржување, односно издржувањето му е обезбедено на друг законски начин,
- има обезбедено сместување или има средства за сместување,
- има здравствено осигурување,
- ги исполнува условите предвидени за одделни видови на дозволи за привремен престој и
- не постојат причини за одбивање на влез утврдени во членот 23 на овој закон.

Странец, кој е на возраст до 18 години живот, а кој има намера во Република Македонија да престојува без придружба на родител, односно старател покрај условите од ставот 1 алинеи од 1 до 4 на овој член, мора да приложи и заверено одобрение од родителите, односно од старателот за престој во Република Македонија.

II.1. Постапка за издавање на дозвола за привремен престој

Барање за издавање на дозвола за привремен престој

Член 51

Дозвола за привремен престој ќе се издаде врз основа на барање на странецот кој има намера да престојува во Република Македонија.

По исклучок, во случаи утврдени со овој закон дозвола за привремен престој се издава и врз основа на барање на друго физичко лице.

Барањето за издавање на дозвола за привремен престој странецот го поднесува до дипломатско-конзуларното претставништво на Република Македонија во странство.

По исклучок, од хуманитарни причини како и во други случаи утврдени со овој закон, барањето за издавање на дозвола за привремен престој може да се поднесе и до Министерството за внатрешни работи.

Подносителот на барањето за издавање на дозвола за привремен престој е должен на барање на надлежниот орган лично да се јави на разговор.

Во барањето од ставот 1 на овој член мора да се наведе целта и околностите на предвидениот престој во Република Македонија кои во текот на постапката не смеат да се менуваат.

Со барањето за издавање на дозвола за привремен престој, странецот е должен да поднесе важечка и призната патна исправа или заверен препис од истата, чиј рок на важење е најмалку три месеца подолг од времето предвидено за престој во Република Македонија и докази дека се исполнети условите од членот 50 став 1 алинеи од 1 до 4 на овој закон.

Постапување на дипломатско-конзуларното претставништво на Република Македонија во странство по поднесеното барање

Член 52

Дипломатско-конзуларното претставништво на Република Македонија во странство, што примило барање на странец за издавање на дозвола за привремен престој во Република Македонија, барањето го доставува до Министерството за внатрешни работи.

Дипломатско-конзуларното претставништво на Република Македонија во странство нема да го прими барањето од ставот 1 на овој член, ако кон барањето не е приложена потребната документација утврдена со членот 51 став 7 на овој закон.

Надлежност за донесување решение

Член 53

За барањето на странецот за издавање на дозвола за привремен престој во Република Македонија одлучува Министерството за внатрешни работи со решение.

Решението од ставот 1 на овој член му се доставува на странецот преку дипломатско-конзуларното претставништво на Република Македонија во странство каде што странецот го поднел барањето.

Против решението од ставот 1 на овој член странецот има право на жалба во рок од осум дена од денот на приемот на решението до надлежната комисија на Владата на Република Македонија.

Решението на надлежната комисија на Владата ќе се донесе во рок од 30 дена од денот на поднесувањето на жалбата.

Против решението на надлежната комисија на Владата може да се поведе управен спор пред надлежен суд, согласно со Законот за управните спорови.

Решение за дозволување на привремен престој

Член 54

Во случај кога странецот ги исполнува условите за издавање на дозвола за привремен престој утврдени со овој закон, Министерството за внатрешни работи донесува решение со кое на странецот му се дозволува привремен престој.

На странецот, на кој му е издадено решение со кое му се дозволува привремен престој, по неговото влегување во Република Македонија, Министерството за внатрешни работи му издава дозвола за привремен престој.

Дозволата за привремен престој, Министерството за внатрешни работи ја издава лично на странецот на кого се однесува.

Член 55

Странецот мора да има решение со кое му се дозволува привремен престој во Република Македонија пред неговото прво влегување во Република Македонија по тој основ, освен во случаите утврдени со овој закон.

Член 56

Со дозволата за привремен престој странецот може да излегува и влегува во Република Македонија без виза, до истекот на рокот определен со дозволата за престој.

Продолжување на дозвола за привремен престој

Член 57

Дозвола за привремен престој се издава за време што е потребно за исполнување на целта на престојот, но не подолго од една година.

На барање на странецот што се поднесува најдоцна 30 дена пред истекот на рокот на важење на дозволата, дозволата за привремен престој може да се продолжува ако се исполнети условите од членот 50 на овој закон, при што секое продолжување не може да биде подолго од една година.

Странецот, кој во рокот утврден во ставот 2 на овој член, поднел барање за продолжување на дозволата за привремен престој може да остане во Република Македонија до донесувањето на конечна одлука по неговото барање, за што Министерството за внатрешни работи му издава посебна потврда со која може да престојува во Република Македонија до донесувањето на одлука за неговото барање.

Дозволата за привремен престој нема да се продолжи ако се утврди дека странецот неоправдано не престојувал во Република Македонија подолго од една четвртина од рокот за кој му е издадена дозволата за привремен престој.

Против решението на Министерството за внатрешни работи со кое е одбиено барањето за продолжување на дозволата за привремен престој, странецот има право на жалба во рок од осум дена од денот на приемот на решението до надлежната комисија на Владата на Република Македонија.

Решението на надлежната комисија на Владата ќе се донесе во рок од 30 дена од денот на поднесувањето на жалбата.

Против решението на надлежната комисија на Владата може да се поведе управен спор пред надлежен суд, согласно со Законот за управните спорови.

II.2. Дозвола за привремен престој заради различни причини

а) Дозвола за привремен престој заради вработување, работа и на самостојно вработени лица

Член 58

Дозволата за привремен престој заради вработување, работа или на самостојно вработени лица може да се издаде ако странецот кон барањето приложи и работна дозвола, односно друга потребна дозвола согласно со закон, доколку со ратификуван меѓународен договор поинаку не е определено.

Дозволата од ставот 1 на овој член се издава за период за кој е издадена работната дозвола, но не подолго од една година и истата може да се продолжува ако се исполнети условите утврдени во членот 57 на овој закон.

б) Дозвола за привремен престој заради школување или студирање

Услови за издавање на дозволата

Член 59

Дозвола за привремен престој на странец заради школување или студирање може да се издаде ако странецот кон барањето приложи и:

- потврда дека има својство на ученик во средно образование односно редовен студент на образовна установа во Република Македонија,
- наставна програма за предвиденото образование во Република Македонија издадена од образовната установа во Република Македонија во која странецот е примен на школување, односно студирање, а во која е определено времетраењето на планираното школување, односно студирање, како и условите за запишување на секоја натамошна учебна, односно студиска година и
- доказ дека го владее јазикот или се запишал на курс за изучување на јазикот на кој ќе се одвива наставната програма во образовната установа во Република Македонија.

Времетраење на дозволата

Член 60

Дозволата за привремен престој заради школување или студирање се издава за период до една година и истата може да се продолжува ако странецот ги исполнува условите утврдени во членот 57 на овој закон и ако приложи потврда од образовната установа дека постигнал значителен напредок во образованието.

Без оглед на исполнување на условите од ставот 1 на овој член дозволата за привремен престој заради студирање нема да се продолжи ако се утврди дека странецот го пречеко-рил дозволениот број на работни часови согласно со закон.

Дозволата за привремен престој заради школување или студирање може да се продолжува најмногу до една година од истекот на рокот утврден за тој вид на школување или студирање.

По исклучок, доколку постојат особено оправдани причини, дозволата за привремен престој може да се продолжи и по истекот на рокот утврден во ставот 3 на овој член, но не подолго од една година.

Странецот по завршувањето на школувањето или студирањето заради кое му е одобрен привремениот престој е должен да ја напушти Република Македонија.

Странецот кој во Република Македонија престојува заради школување или студирање не може да се вработи или да работи во Република Македонија.

По исклучок од ставот 6 на овој член, на странецот кој престојува заради студирање може да му се дозволи вршење на краткорочни или помошни работи согласно со закон.

в) Дозвола за привремен престој заради учество во програми на меѓународна размена на ученици или студенти

Услови за издавање на дозволата

Член 61

На странец кој во Република Македонија доаѓа заради учество во програми на меѓународна размена на ученици или студенти може да му се издаде дозвола за привремен престој ако странецот приложи и:

- доказ дека е на возраст од 16 до 26 години,
- потврда од државен орган, односно институција надлежна за извршување на ратификувани меѓународни договори за меѓународна размена на ученици или студенти во која ќе се утврди дека странецот е прифатен во меѓународната размена, како и времетраењето на неговото учество во програмата за меѓународната размена на ученици или студенти и
- потврда од државен орган, односно институција надлежна за извршување на ратификувани меѓународни договори за меѓународна размена на ученици или студенти за преземање на финансиска одговорност за странецот за време на неговиот престој во Република Македонија во однос на трошоците за издржување, сместување, школување односно студирање, здравствено осигурување и трошоците за враќање.

Времетраење на дозволата

Член 62

Дозволата за привремен престој заради учество во програми на меѓународна размена на ученици или студенти се издава за период до една година.

По исклучок, ако постојат особено оправдани причини, дозволата од ставот 1 на овој член може да се продолжи, но не подолго од една година.

Странецот кој во Република Македонија престојува заради учество во програми на меѓународна размена на ученици или студенти не може да се вработи или да работи во Република Македонија.

г) Дозвола за привремен престој заради специјализација, стручно усовршување или практично оспособување

Услови за издавање на дозволата

Член 63

Дозвола за привремен престој заради специјализација, стручно усовршување или практично оспособување може да се издаде ако странецот кон барањето приложи и потврда од соодветно правно лице или надлежен орган во Република Македонија дека му е одобрена специјализација, стручно усовршување или практично оспособување, како и програма во која е утврдено времетраењето на предвидената специјализација, стручно усовршување или практично оспособување.

Времетраење на дозволата

Член 64

Дозволата за привремен престој заради специјализација, стручно усовршување или практично оспособување се издава за период до една година и истата може да се продолжува ако се исполнети условите утврдени во членот 57 на овој закон.

По истекот на рокот утврден во програмата за предвидената специјализација, стручно усовршување или практично оспособување странецот е должен да ја напушти територијата на Република Македонија.

По исклучок, ако постојат особено оправдани причини, дозволата од ставот 1 на овој член може да се продолжи и по истекот на рокот утврден во програмата за тој вид специјализација, стручно усовршување или практично оспособување, но не подолго од една година.

д) Дозвола за привремен престој заради научно истражување

Услови за издавање на дозволата

Член 65

Дозвола за привремен престој заради научно истражување може да се издаде ако странецот кон барањето приложи и:

- договор за вршење на научно истражување склучен со научна установа која е евидентирана во регистарот на научни установи на Министерството за образование и наука, Македонската академија на науките и уметностите или со акредитирана и регистрирана високообразовна установа во Република Македонија,

- доказ за финансирање на истражувачкиот проект,

- заверена копија за степенот на образование (факултетска диплома, магистратура и слично) и

- потврда од установата од ставот 1 алинеја 1 на овој член со која е склучен договорот за преземање на финансиска одговорност за трошоците за престој, здравственото осигурување и трошоците за враќање на странецот кој ќе врши научно истражување во Република Македонија.

Претходна согласност од Министерството за образование и наука

Член 66

Научната установа која е евидентирана во регистарот на научни установи на Министерството за образование и наука, Македонската академија на науките и уметностите, како и акредитираната и регистрираната високообразовна установа во Република Македонија може да склучат договор со странецот за вршење на научно истражување доколку научно-истражувачкиот проект е претходно одобрен од страна на Министерството за образование и наука.

Кон барањето за одобрување, установите од ставот 1 на овој член се должни да достават потврда за преземање на финансиска одговорност за трошоците за престој, здравственото осигурување и трошоците за враќање на странецот.

Во периодот од два месеца по истекот на договорот за вршење на научно- истражување установите од ставот 1 на овој член се должни да го известат Министерството за образование и наука за резултатите од извршениот научно- истражувачки проект.

Услови за склучување на договор за вршење на научно истражување

Член 67

Научната установа која е евидентирана во регистарот на научни установи на Министерството за образование и наука, Македонската академија на науките и уметностите, како и акредитираната и регистрираната високообразовна установа во Република Македонија можат да склучат договор со странецот за вршење на научно истражување ако се исполнети следниве услови:

а) научно-истражувачкиот проект е прифатен од надлежните органи на установата по утврдувањето на:

- целта и времетраењето на научното истражување и обезбедувањето на финансиски средства за негова реализација и

- квалификациите на странецот од аспект на целите на научното истражување, утврдени со заверена копија на неговата диплома;

б) странецот кој ќе врши научно истражување во Република Македонија ќе има доволно средства за издржување за време на неговиот престој во Република Македонија и за негово враќање и

в) странецот кој ќе врши научно истражување во Република Македонија ќе има здравствено осигурување.

Времетраење на дозволата за престој

Член 68

Дозволата за привремен престој заради научно истражување се издава за период до една година и истата ќе се продолжи доколку и понатаму се исполнети условите од членот 57 на овој закон.

По истекот на рокот за спроведување на научно истражувачкиот проект утврден со договорот странецот е должен да ја напушти територијата на Република Македонија.

ѓ) Дозвола за привремен престој заради лекување

Услови за издавање на дозволата

Член 69

Дозвола за привремен престој заради лекување може да се издаде ако странецот кон барањето приложи и:

- потврда издадена од здравствена установа во Република Македонија каде што ќе се спроведе потребното лекување на странецот, во која е утврдено времетраењето на потребното лекување и на евентуалниот постмедицински третман,

- потврда издадена од здравствената установа во Република Македонија од ставот 1 алинеја 1 на овој член во која ќе се утврди дека приемот на странецот на лекување во таа здравствена установа нема да биде на штета за пациентите кои се државјани на Република Македонија и

- доказ дека се обезбедени средства за лекување, на товар на странецот или на товар на државата од која потекнува странецот.

Времетраење на дозволата

Член 70

Дозволата за привремен престој заради лекување се издава за период до една година и истата може да се продолжува ако се исполнети условите утврдени во членот 57 на овој закон.

По истекот на времетраењето на потребното лекување и евентуалниот постмедицински третман странецот е должен да ја напушти територијата на Република Македонија.

е) Дозвола за привремен престој врз основа на семејно обединување

Право на семејно обединување

Член 71

На странец кој во Република Македонија има дозвола за постојан престој или дозвола за привремен престој издадена заради вработување, работа, на самостојно вработени лица или на странец кој е по потекло од Република Македонија и која е издадена за период од една година, под услови и во согласност со овој закон, му се признава право на семејно обединување со членовите на неговото потесно семејство кои се странци.

Член на потесното семејство

Член 72

Член на потесното семејство, во смисла на овој закон, се сметаат странците кои се:

- брачен другар на странецот и

- малолетни деца на странецот или на неговиот брачен другар, вклучувајќи и посвоени деца на странецот или на неговиот брачен другар, како и малолетни деца врз кои странецот или неговиот брачен другар има старателство, утврдено со пресуда или одлука на матичната земја во која е извршено посвојувањето, односно старателството, а потврдена од страна на надлежен орган во Република Македонија.

Малолетните деца треба да се на возраст до 18 години живот и да не се во брак.

По исклучок од ставот 1 на овој член, за членови на потесното семејство можат да се сметаат и:

- роднини од прв степен, права линија на потомство на странецот или на неговиот брачен другар, кога тие се зависни од нив и не уживаат соодветна семејна поддршка во државата во која живеат,

- полнолетни деца на странецот или на неговиот брачен другар кои не се во брак кога поради нивната здравствена состојба не можат да ги задоволат сопствените потреби и

- родители на малолетно дете, ако тоа го наметнуваат најдобрите интереси на детето.

Права на членовите на потесното семејство

Член 73

Членовите на потесното семејство на странецот на кои им е издадена дозвола за привремен престој во Република Македонија имаат право на образование, професионално усовршување, вработување и самостојно вработување, под условите утврдени со закон.

Услови за издавање на дозволата

Член 74

Барање за издавање на дозвола за привремен престој на членовите на неговото потесно семејство може да поднесе и странецот кој има дозвола за престој во Република Македонија, кој барањето може да го поднесе до Министерството за внатрешни работи.

Со барањето од ставот 1 на овој член странецот е должен да достави докази за:

- својот законски престој во Република Македонија,

- семејните врски,

- стабилни и редовни извори кои се доволни за негово издржување и за издржување на членовите на неговото потесното семејство кои имаат намера да престојуваат во Република Македонија,

- обезбедено сместување за членовите на потесното семејство,

- лично здравствено осигурување, како и здравствено осигурување за членовите на потесното семејство и

- заверени копии од нивните патни исправи.

Во случај кога се поднесува барање за издавање на дозвола за привремен престој за малолетни деца на странецот или на неговиот брачен другар утврдени во членот 72 став 1 алинеја 2 на овој закон, а вршењето на родителското право е поделено, кон барањето од ставот 1 на овој член странецот мора да поднесе и согласност од другиот родител, заверена од надлежниот орган во државата во која престојува другиот родител.

Дозволата за привремен престој врз основа на семејно обединување нема да се издаде ако постојат основи на сомневања дека бракот со странецот кој има дозвола за престој во Република Македонија, односно посвојувањето или старателството над малолетни деца е склучено единствено со цел за овозможување на лицето да влезе или да престојува во Република Македонија.

Во случај на полигамен брак, кога странецот кој има дозвола за престој во Република Македонија има брачен другар со кој живее на територијата на Република Македонија, нема да се дозволи семејно обединување со другиот брачен другар.

Времетраење на дозволата

Член 75

На членовите на потесното семејство на странецот кој има дозвола за привремен престој во Република Македонија им се издава дозвола за привремен престој за период до една година, со можност истата да се продолжува за ист временски период како и дозволата за привремен престој на странецот.

На членовите на потесното семејство на странецот кој има дозвола за постојан престој им се издава дозвола за привремен престој за период до една година со можност, под услови утврдени со овој закон, истата да се продолжува до стекнување на услови за постојан престој.

Дозволата од ставот 1 на овој член, покрај причините утврдени во членот 57 став 2 на овој закон, нема да се продолжи и ако се утврди дека:

- странецот и членовите на неговото потесно семејство не живеат во вистинска брачна или семејна заедница и
- постојат основи за сомневање дека бракот со странецот кој има дозвола за престој во Република Македонија, односно посвојувањето или старателството над малолетните деца е склучено по договор.

Министерството за внатрешни работи може да ја продолжува дозволата за привремен престој на лицата од ставовите 1 и 2 на овој член и во случај кога странецот починал или брачната заедница престанала, а која во Република Македонија траела најмалку три години, како и во случај кога тоа го наметнуваат особено тешки околности.

Дозволата за привремен престој од ставот 4 на овој член претставува автономна дозвола за престој.

Брак по договор

Член 76

Брак по договор, во смисла на овој закон, претставува брак склучен меѓу државјанин на Република Македонија или странец кој законски престојува во Република Македонија со странец, со единствена цел за избегнување на условите за влез и престој утврдени со овој закон и стекнување на дозвола за престој во Република Македонија.

Основи за сомневање дека бракот е склучен по договор постојат особено, ако:

- брачните другари не живеат заедно,
- постои недостиг на соодветен придонес кон одговорностите кои произлегуваат во бракот,
- давање на противречни информации за лични податоци за другиот брачен партнер (име и презиме, адреса, националност, работа и слично), за околности на нивната прва средба или други важни лични информации,
- брачните другари не се сретнале пред бракот,
- брачните другари не зборуваат јазик што е разбирлив за двајцата,
- извршено е плаќање на одредена сума на пари за склучувањето на бракот, со исклучок на пари дадени во форма на мираз доколку странецот доаѓа од земја каде што давањето на мираз е вообичаена пракса,
- минатото на еден или двајцата сопружници содржи докази за претходни бракови по договор или аномалии во престојот и

- постојат други околности кои укажуваат дека бракот е по договор.

Основите за сомневање од ставот 2 на овој член можат да се утврдат од изјави од за-
сегнатите лица или од трети лица, врз основа на писмена документација или проверки из-
вршени од страна на Министерството за внатрешни работи.

ж) Дозвола за привремен престој на странец кој е член на потесното семејство на државјанин на Република Македонија

Член 77

Странец кој е член на потесното семејство на државјанинот на Република Македонија
според условите утврдени и во согласност со овој закон, има право на привремен престој
во Република Македонија.

Државјанинот на Република Македонија кој во Република Македонија има пријавено жи-
веалиште може да поднесе барање за издавање на дозвола за привремен престој на членови-
те на неговото потесно семејство.

Барањето од ставот 2 на овој член државјанинот на Република Македонија може да го
поднесе и до Министерството за внатрешни работи.

Дозволата за привремен престој на лицето од ставот 1 на овој член се издава за период
до една година и истата може да се продолжува под условите утврдени со овој закон.

На лицето од ставот 1 на овој член дозволата за привремен престој може самостојно да
му се продолжува и кога државјанинот на Република Македонија починал или престанала
брачната заедница, а која во Република Македонија траела најмалку три години, како и во
случај кога тоа го наметнуваат особено тешки околности.

Дозволата од ставот 1 на овој член нема да се издаде, ниту да се продолжи ако се утвр-
ди дека постојат основи за сомневања дека бракот со државјанинот на Република Македо-
нија е склучен по договор.

На детето кое е родено на територијата на Република Македонија и на кое во моментот
на раѓањето еден од родителите е државјанин на Република Македонија, а другиот роди-
тел е странец со привремен престој во Република Македонија, а кое нема државјанство на
Република Македонија, во првите шест месеца на живот не му е потребна дозвола за пре-
стој.

Врз основа на поднесено барање од државјанинот на Република Македонија, приложе-
но со согласност од другиот родител, Министерството за внатрешни работи после шест
месеца од раѓањето на детето од ставот 7 на овој член ќе му издаде дозвола за постојан
престој во Република Македонија.

з) Дозвола за привремен престој на странец кој по потекло е од Република Македонија

Услови за издавање на дозволата

Член 78

На странец кој по потекло е од Република Македонија може да му се издаде дозвола за
привремен престој ако странецот ги исполнува условите за издавање на дозвола за при-
времен престој утврдени во членот 50 на овој закон.

Дозволата од ставот 1 на овој член се издава за период до една година и истата може да се продолжува ако странецот ги исполнува условите од членот 57 на овој закон.

s) Дозвола за престој на дете на странец родено во Република Македонија

Член 79

На детето на странец кое е родено во Република Македонија и кое не е државјанин на Република Македонија, во првите шест месеца на живот не му е потребна дозвола за престој.

Врз основа на поднесено барање на еден од родителите, односно старателот, кој има дозвола за привремен престој во Република Македонија, а во согласност со другиот родител, Министерството за внатрешни работи на детето од ставот 1 на овој член после шест месеца од раѓањето му издава дозвола за привремен престој за период до една година.

Дозволата од ставот 2 на овој член може да се продолжи врз основа на поднесено барање на еден од родителите, односно на старателот на детето и истата може да се продолжува за временски период за кој важи дозволата за привремен престој на еден од родителите на детето, односно на старателот на детето.

Во случај кога еден од родителите, односно старателот на детето од ставот 1 на овој член има дозвола за постојан престој во Република Македонија, на детето после шест месеца од неговото раѓање, врз основа на поднесено барање од родителот, односно старателот, а во согласност со другиот родител, му се издава дозвола за постојан престој во Република Македонија.

и) Дозвола за привремен престој поради хуманитарни причини

Член 80

Дозвола за привремен престој поради хуманитарни причини може да се издаде по исклучок, на странец кој не ги исполнува условите за издавање на дозвола за привремен престој утврдени со овој закон, и тоа во следниве случаи:

- ако постојат основи за сомневање дека е жртва на кривично дело "Трговија со луѓе" утврдено со Кривичниот законик,

- на странец кој е на возраст до 18 години живот, а кој останал без придружба на родител или старател,

- на лица без државјанство или

- други оправдани причини од хуманитарен карактер.

Дозволата од ставот 1 алинеи 2, 3 и 4 на овој член се издава за период до една година и истата може да се продолжува доколку се утврди дека и понатаму постојат хуманитарните причини.

I.1. Дозвола за привремен престој на жртви на трговија со луѓе

Период на одлучување

Член 81

На странец за кого постојат основи на сомнение дека е жртва на кривично дело "Трговија со луѓе" утврдено со Кривичниот законик му се овозможува период на одлучување во траење до два месеца со цел за укажување заштита и помош во закрепнувањето и избегну-

вање на влијанието на сторителите на кривичното дело "Трговија со луѓе". За време на периодот на одлучување странецот кој е жртва на трговија со луѓе треба да донесе одлука дали ќе соработува со надлежните државни органи во откривањето на кривичните дела и сторителите или ќе се врати во државата чиј државјанин е или во која има законски престој.

Во случај кога жртви на трговија со луѓе се малолетници под 18 години живот, раководејќи се со најдобрите интереси на малолетниците, периодот од ставот 1 на овој член може да се продолжи.

За време на периодот утврден во ставовите 1 и 2 на овој член странецот не може да биде протеран од Република Македонија.

Периодот од ставот 1 на овој член може да биде прекинат, ако:

- странецот доброволно, активно или по негова иницијатива ги обновил контактите со лицата за кои постои основано сомнение дека се вклучени во извршувањето на кривично дело "Трговија со луѓе" или

- тоа го налагаат причините на заштита на јавниот ред и националната безбедност на Република Македонија.

За прекинување на периодот на одлучување, Министерството за внатрешни работи донесува решение, против кое странецот има право на жалба во рок од осум дена од денот на приемот на решението до надлежната комисија на Владата на Република Македонија.

Решението на надлежната комисија на Владата ќе се донесе во рок од 30 дена од денот на поднесувањето на жалбата.

Против решението на надлежната комисија на Владата може да се поведе управен спор пред надлежен суд, согласно со Законот за управните спорови.

Услови за издавање на дозвола за привремен престој и времетраење

Член 82

По истекот на периодот на одлучување утврден во членот 81 на овој закон или претходно доколку надлежните државни органи оценат дека странецот покажува јасна намера за соработка, на странецот кој е жртва на трговија со луѓе може да му се издаде дозвола за привремен престој, ако:

- неговиот престој во Република Македонија е неопходен заради спроведување на судска постапка,

- покажува јасна намера за соработка со надлежните државни органи во откривањето на кривичните дела и сторителите и

- ги има прекинатите односите со лицата за кои постои основано сомнение дека се вклучени во извршување на кривично дело "Трговија со луѓе".

Дозволата од ставот 1 на овој член ќе се издаде за период до шест месеца и истата ќе се продолжува, доколку се исполнети условите утврдени во ставот 1 на овој член.

Одземање на правото на привремен престој

Член 83

Правото на привремен престој на жртвите на трговија со луѓе ќе им се одземе, ако условите за издавање на дозволата за привремен престој утврдени во членот 82 на овој закон повеќе не се исполнети, а особено ако:

- странецот од ставот 1 на овој член активно, доброволно или на негова иницијатива ги обновил контактите со лицата за кои постои основано сомнение дека се вклучени во извршување на кривично дело трговија со луѓе или се утврди дека соработката на странецот со државните органи е невистинита или со измама,

- тоа го наложуваат причините за заштита на јавниот ред и националната безбедност на Република Македонија,

- странецот од ставот 1 на овој член престане да соработува со надлежните државни органи во откривањето на кривичните дела и сторителите или

- надлежните државни органи одлучат да ја прекинат постапката.

II.3. Престанување на привремениот престој а) Одземање на правото на привремен престој

Причини за одземање на правото на привремен престој

Член 84

На странец кој престојува до три месеца или кој поседува дозвола за привремен престој, освен дозвола за привремен престој издадена на жртви на трговија со луѓе, може да му се одземе правото на привремениот престој, ако:

- со правосилна пресуда е осуден на казна затвор во траење од најмалку три месеца,

- остане без средства за издржување и сместување, а издржувањето и сместувањето за време на престојот во Република Македонија не му е обезбедено на друг законит начин,

- се утврди дека странецот свесно дал невистинити информации или свесно ја прикрил целта и околностите кои се од значење за издавањето на дозволата за привремен престој, или биле користени фалсификувани, туѓи или неважечки документи,

- дополнително се утврди дека странецот не ги исполнува или повеќе не ги исполнува условите за издавање на дозволата за привремен престој,

- престојува во спротивност со наведената цел и околностите на престојот,

- одбива да ги извршува одлуките на државните органи,

- изврши повреда на одредбите на овој закон,

- се утврди дека странецот неоправдано престојувал надвор од Република Македонија во период подолг од една четвртина од периодот за кој му е издадена дозволата за привремен престој,

- му е издадена дозвола за привремен престој заради семејно обединување, а се утврди дека не живее во вистинска брачна или семејна заедница со странецот кој е носител на правото на семејно обединување или

- постојат основани сомневања дека бракот со странецот кој има дозвола за престој или со државјанинот на Република Македонија е склучен по договор или постојат сомневања дека бракот не е склучен врз основа на желба на едната или другата страна.

При одлучување за одземање на правото на привремениот престој се земаат предвид должината на престојот на странецот во Република Македонија, неговите лични, економски и други врски со Република Македонија, како и последиците кои ќе произлезат од изречената мерка за него и неговото семејство.

Пред донесувањето на решението од странецот ќе се побара изјава за околностите кои се важни за донесување на решението.

По исклучок, привремениот престој нема да се одземе ако сериозноста на стореното дело и врските на странецот со Република Македонија укажуваат дека одземањето на привремениот престој ќе има несразмерно тешки последици за странецот или за близок член на неговото потесно семејство кој законски престојува во Република Македонија.

Надлежност за донесување решение

Член 85

Решение за одземање на правото на привремен престој донесува Министерството за внатрешни работи.

Во решението од ставот 1 на овој член се определува рокот во кој странецот е должен да ја напушти територијата на Република Македонија.

Против решението од ставот 1 на овој член, странецот има право на жалба во рок од осум дена од денот на приемот на решението до надлежната комисија на Владата на Република Македонија.

Жалбата на решението поднесена од странец кој престојувал на територијата на Република Македонија до три месеца или врз основа на дозвола за привремен престој помалку од три години не го одлага извршувањето на решението.

Одредбата од ставот 4 на овој член не се однесува во случај ако странецот има дете кое е со законски престој на територијата на Република Македонија и кое живее во заедничко семејно домаќинство со странецот.

Решението на надлежната комисија на Владата ќе се донесе во рок од 15 дена од денот на поднесувањето на жалбата.

Против решението на надлежната комисија на Владата може да се поведе управен спор пред надлежен суд, согласно со Законот за управните спорови.

Одземање на правото на привремен престој се внесува во патната исправа на странецот.

б) Престанување на дозволата за привремен престој

Член 86

Важноста на дозволата за привремен престој на странецот престанува:

- ако е протеран од Република Македонија,
- ако му е одземено правото на привремен престој,
- со истекот на рокот за кој му е одобрен привремен престој во Република Македонија, а странецот во определениот рок не поднесе барање за продолжување на дозволата за привремен престој,
- ако странецот се откаже од дозволата за привремен престој и тоа од денот на поднесената изјава за откажување на дозволата за привремен престој или
- кога ќе се стекне со државјанство на Република Македонија.

III. Престој врз основа на дозвола за постојан престој

а) Дозвола за постојан престој

Член 87

Дозвола за постојан престој ќе се издаде на странец кој најмалку пет години пред поднесувањето на барањето за издавање на дозвола за постојан престој непрекинато престојувал на територијата на Република Македонија врз основа на дозвола за привремен престој.

Условот за пет години непрекинат престој во Република Македонија од ставот 1 на овој член се смета дека е исполнет ако странецот во периодот од пет години пред поднесување на барањето за постојан престој не престојувал надвор од Република Македонија шест последователни месеци или во временски период што во вкупно траење не надминува десет месеца.

Дозвола за постојан престој нема да се издаде на странец кој престојувал во Република Македонија:

- врз основа на дозвола за привремен престој, заради школување или студирање,
- врз основа на дозвола за привремен престој заради учество во програми на меѓународна размена на ученици или студенти,
- врз основа на дозвола за привремен престој заради специјализација, стручно усовршување или практично оспособување,
- врз основа на дозвола за привремен престој заради научно истражување,
- врз основа на дозвола за привремен престој заради лекување,
- врз основа на дозвола за престој поради хуманитарни причини,
- врз основа на привремена заштита,
- како признаен бегалец или кој поднел барање за признавање право на азил, а за чие барање во постапка определена со закон не е донесена конечна одлука и
- врз основа на законски статус регулиран со Виенската конвенција за дипломатски односи од 1961 година, Виенската конвенција за конзуларни односи од 1963 година или Виенската конвенција за претставување на државите во нивните односи со меѓународните организации од универзален карактер.

Дозвола за постојан престој заради вработување, работа или на самостојно вработени лица може да се издаде на странец кој има високи или дефицитарни квалификации или образование неопходно за функционирањето на соодветната институција, односно орган во Република Македонија.

По основ на семејно обединување дозвола за постојан престој може да се издаде само на членовите на потесното семејство на странецот кој претходно се стекнал со дозвола за постојан престој, доколку живеат во вистинска брачна или семејна заедница.

На странец чиј престој е во интерес на Република Македонија, може да му се издаде дозвола за постојан престој пред истекот на рокот од ставот 1 на овој член.

Дозволата за постојан престој ја издава Министерството за внатрешни работи лично на странецот на кого се однесува.

Права на странецот со дозвола за постојан престој

Член 88

Ако со друг закон поинаку не е определено, странецот кој има дозвола за постојан престој во Република Македонија има исти права како и државјанинот на Република Македонија, и тоа:

- престој во Република Македонија без временско ограничување,
- пристап до вработување или вршење на самостојна дејност,
- образование и професионална обука, вклучувајќи и студирање,
- признание на професионални дипломи, сертификати и други квалификации;
- социјална заштита и социјална помош,
- даночни бенефиции,

- пристап кон стоки и услуги и набавки на стоки и услуги достапни за јавноста;
- слобода на здружување и членување во одредена организација на работници или работодавачи или организации чиј членови се вклучени врз основа на одредени занимања и

- слободен пристап на целата територија на Република Македонија, освен на подрачја на кои движењето е забрането или ограничено заради заштита на безбедноста или одбраната на Република Македонија.

Странецот кој има дозвола за постојан престој може да излегува и влегува во Република Македонија без виза.

Услови за издавање на дозвола за постојан престој

Член 89

Дозвола за постојан престој ќе му се издаде на странец, кој:

- до моментот на поднесување на барањето престојувал во Република Македонија непрекинато пет години врз основа на дозвола за привремен престој согласно со членот 87 на овој закон,

- има стабилни и редовни средства за издржување,
- има обезбедено сместување или средства за сместување,
- има здравствено осигурување,
- за време на престојот во Република Македонија, во периодот од пет години пред поднесувањето на барањето за постојан престој не сторил кривично дело за кое е предвидена казна затвор во траење од најмалку една година и
- не претставува опасност за јавниот ред, националната безбедност или меѓународните односи на Република Македонија.

Постапка за издавање на дозвола за постојан престој

Член 90

Дозволата за постојан престој се издава врз основа на поднесено барање на странецот.

Кон барањето од ставот 1 на овој член, странецот е должен да достави важечка и призната патна исправа или заверен препис од истата, како и докази дека се исполнети условите од членот 89 став 1 алинеи од 1 до 5 на овој закон.

За барањето на странецот за издавање на дозвола за постојан престој одлучува Министерството за внатрешни работи со решение.

Во случај кога се одбива барањето на странецот од причини утврдени во членот 89 став 1 алинеја 6 на овој закон, надлежниот орган не е должен да ги образложи причините од кои се раководел при донесување на таквото решение.

Против решението од ставот 3 на овој член, странецот има право на жалба во рок од осум дена од денот на приемот на решението до надлежната комисија на Владата на Република Македонија.

Решението на надлежната комисија на Владата ќе се донесе во рок од 30 дена од денот на поднесување на жалбата.

Против решението на надлежната комисија на Владата може да се поведе управен спор пред надлежен суд, согласно со Законот за управните спорови.

III.1. Престанување на постојан престој

б) Одземање на правото на постојан престој

Член 91

На странец кој престојува во Република Македонија врз основа на дозвола за постојан престој може да му се одземе правото на постојан престој, ако:

- со правосилна пресуда е осуден на казна затвор во траење најмалку од една година,
- се утврди дека странецот свесно дал невистинити податоци или свесно ја прикрил целта и околностите кои се од значење за издавањето на дозволата за постојан престој или
- се утврди дека странецот престојува надвор од Република Македонија непрекинато подолго од 12 месеца, без согласност од Министерството за внатрешни работи.

Министерството за внатрешни работи може да даде согласност странецот да престојува надвор од Република Македонија подолго од 12 последователни месеци без притоа да му се одземе правото на постојан престој, при што ќе се има предвид должината на престојот на странецот во Република Македонија, како и целта и околностите на престојот надвор од Република Македонија.

При одлучување за одземање на правото на постојан престој се земаат предвид должината на престојот на странецот во Република Македонија, возраста на странецот, неговите лични, економски и други врски со Република Македонија, како и последиците од таквото решение за него или за неговото потесно семејство.

Пред да се донесе решението, од странецот ќе се побара изјава за околностите кои се важни за донесување на решение.

Постојаниот престој нема да се одземе ако сериозноста на стореното дело и врските на странецот со Република Македонија укажуваат дека одземањето на постојаниот престој ќе има несразмерно тешки последици за странецот или за член на неговото потесно семејство кој законски престојува на територијата на Република Македонија.

Надлежност за донесување решение

Член 92

Решение за одземање на правото на постојан престој донесува Министерството за внатрешни работи.

Во решението од ставот 1 на овој член се определува рокот во кој странецот е должен да ја напушти територијата на Република Македонија.

Против решението од ставот 1 на овој член, странецот има право на жалба во рок од осум дена од денот на приемот на решението до надлежната комисија на Владата на Република Македонија.

Решението на надлежната комисија на Владата ќе се донесе во рок од 30 дена од денот на поднесување на жалбата.

Против решението на надлежната комисија на Владата може да се поведе управен спор пред надлежен суд, согласно со Законот за управните спорови.

Одземањето на правото на постојан престој се внесува во патната исправа на странецот.

в) Престанување на дозволата за постојан престој

Член 93

Важноста на дозволата за постојан престој на странецот престанува:

- ако е протеран од Република Македонија,
- ако му е одземено правото на постојан престој,
- се откаже од дозволата за постојан престој и тоа од денот на поднесената изјава за откажување на дозволата за постојан престој и
- се стекне со државјанство на Република Македонија.

IV. Облик и содржина на дозвола за престој

Член 94

Дозволата за привремен престој се издава како налепница во патната исправа на странецот или како посебен документ.

Дозволата за постојан престој се издава како посебен документ.

Дозволата за престој содржи:

- број на дозволата,
- име и презиме на лицето на кое му е издадена дозволата,
- рок на важење,
- место и датум на издавање,
- вид на дозволата за престој,
- фотографија на носителот на дозволата,
- забелешки од надлежниот орган кој ја издава дозволата за престој,
- потпис и печат на надлежниот орган кој ја издава дозволата,
- потпис на носителот на дозволата,
- грб на Република Македонија,
- машински читлива зона,
- холограм и
- оптички варијабилно мастило.

Ако дозволата се издава како посебен документ, покрај податоците од ставот 3 на овој член, дозволата ги содржи и следниве податоци за носителот на дозволата:

- датум и место на раѓање,
- државјанство,
- пол,
- матичен број на лицето на кое се издава дозволата и
- биометриски идентификациони податоци.

Дозволата за престој содржи вградени заштитни обележја.

Член 95

Посебниот документ на кој се издава дозволата за постојан престој за странец кој е помлад од 25 години живот се издава со рок на важење од седум години, за странец од 25 до 50 години живот со рок на важење од 15 години, а за странец постар од 50 години живот со трајно важење.

Посебниот документ на кој се издава дозволата за привремен престој се издава со рок на важење на решението со кое се дозволува привремениот престој, но не повеќе од една година.

Обврска за носење на дозволата за престој

Член 96

Странецот е должен дозволата за престој да ја носи со себе.

Обврска за замена на дозволата за престој

Член 97

Странецот е должен да поднесе барање за замена на дозволата за престој:

- ако истата е оштетена или дотраена, или од други причини не може повеќе да служи за својата намена,

- ако странецот го промени личното име или

- кога ќе истекне рокот на нејзиното важење, утврден во членот 95 став 1 на овој закон.

Странецот е должен најдоцна во рок од 15 дена од денот на настанување на која било од причините од ставот 1 на овој член да поднесе барање за замена на дозволата за престој.

Обврска за враќање на дозволата за престој

Член 98

Странецот е должен издадената дозвола за престој да ја врати на Министерството за внатрешни работи кога ќе престане нејзината важност, во случаите утврдени во членовите 86 и 93 на овој закон.

V. Ограничување или забрана за движење на странци во Република Македонија

Член 99

Владата на Република Македонија може со посебен акт да го ограничи или забрани движењето на странците во определени подрачја или да забрани постојан или привремен престој на одредени места кога тоа е потребно заради заштита на безбедноста или одбраната на Република Македонија.

VI. Незаконски престој

Член 100

Странецот незаконито престојува во Република Македонија, ако:

- недозволено влегол во Република Македонија,

- не поседува важечка и призната патна исправа со виза или дозвола за престој,

- издадената виза му е поништена, отповикана, скратена е нејзината важност,

- со истекот на рокот определен со визата,

- правото на престој му е одземено,
 - престојува подолго од три месеца во текот на шестмесечен период, сметајќи од денот на првото влегување на странецот во Република Македонија, а за влез во Република Македонија не му е потребна виза или
 - е конечно одбиен во постапката по поднесено барање за признавање право на азил и не ја напушти територијата на Република Македонија во определен рок.
- Одредбата од ставот 1 алинеја 1 на овој член не се однесува на странец за кого постојат основи за сомневање дека е жртва на кривично дело "Трговија со луѓе", доколку недозволеното влегување е извршено како последица на кривичното дело "Трговија со луѓе".
- Одредбата од ставот 1 алинеја 1 на овој член не се однесува на странец кој побарал признавање на право на азил согласно со Законот за азил и привремена заштита.

Глава V ПРОТЕРУВАЊЕ И ПРИСИЛНО ОТСТРАНУВАЊЕ НА СТРАНЕЦ

I. Протерување на странец

Причини за протерување

Член 101

- Странецот може да биде протеран од Република Македонија, ако:
- со правосилна пресуда е осуден на казна затвор во траење од најмалку една година,
 - претставува сериозна опасност за јавниот ред, националната безбедност или меѓународните односи на Република Македонија,
 - постојат сериозни причини да се смета дека сторил тешки кривични дела, а особено кривични дела поврзани со производство и пуштање во промет на наркотични дроги, психотропни супстанции и прекурсори или постојат цврсти докази за неговата намера да изврши такви кривични дела на територијата на Република Македонија,
 - тоа го бараат причините на заштита на јавното здравје,
 - незаконито престојува во Република Македонија или
 - изврши повеќепати повторени или потешки повреди на одредбите од овој закон.
- Одредбата од ставот 1 алинеја 4 на овој член нема да се применува ако болеста на странецот што претставува опасност за јавното здравје се појавила по истекот на три месеца од денот кога странецот влегол во Република Македонија.
- При одлучување за протерување на странецот од Република Македонија се земаат предвид должината на престојот на странецот во Република Македонија, неговите лични, економски и други врски со Република Македонија и последиците што ќе произлезат од изречената мерка за него или за член на неговото потесно семејство кој законски престојува во Република Македонија.
- Одредбите од ставовите 1, 2 и 3 на овој член не се применуваат на странец кој бара заштита од Република Македонија согласно со Законот за азил и привремена заштита.

Протерување на странци кои уживаат посебна заштита

Член 102

Странец кој има дозвола за постојан престој во Република Македонија и странец кој е брачен другар на државјанин на Република Македонија и кој престојува во Република Македонија врз основа на дозвола за привремен престој може да биде протеран од Република Македонија само, ако:

- со правосилна пресуда е осуден на казна затвор во траење од најмалку три години и
- претставува сериозна опасност за јавниот ред, националната безбедност или меѓународните односи на Република Македонија.

Странецот од ставот 1 алинеја 1 на овој член нема да се протера ако сериозноста на стореното дело и врските на странецот со Република Македонија укажуваат дека протерувањето на странецот ќе има несразмерно тешки последици за странецот или за член на неговото потесно семејство кој законски престојува во Република Македонија.

Надлежност за донесување на решение

Член 103

Министерството за внатрешни работи донесува решение за протерување на странецот од Република Македонија.

Со решението од ставот 1 на овој член се определува и рокот во кој странецот е должен да ја напушти територијата на Република Македонија, како и времето за кое му е забрането повторно влегување во Република Македонија, што не може да биде пократко од шест месеца ниту подолго од пет години.

При определување на рокот во кој странецот е должен да ја напушти територијата на Република Македонија се зема предвид времето кое е потребно странецот да ги обезбеди потребните документи или финансиските средства за напуштање на Република Македонија.

Во случај кога странецот се протерува од причини на национална безбедност, надлежниот орган не е должен да ги образложи причините од кои се раководел при донесувањето на таквото решение.

Со решението од ставот 1 на овој член странецот се известува дека ако доброволно не ја напушти територијата на Република Македонија во определениот рок, присилно ќе се отстрани од Република Македонија.

Против решението од ставот 1 на овој член, странецот има право на жалба во рок од осум дена од денот на приемот на решението до надлежната комисија на Владата на Република Македонија.

Жалбата на решението на странецот кој незаконито престојувал во Република Македонија, кој престојувал во Република Македонија до три месеца или врз основа на дозвола за привремен престој помалку од две години, не го одлага извршувањето.

Одредбата од ставот 7 на овој член не се однесува на странец кој има деца кои законски престојуваат на територијата на Република Македонија и кои живеат во заедничко семејно домаќинство со странецот.

Решението на надлежната комисија на Владата ќе се донесе во рок од 15 дена од денот на поднесување на жалбата.

Против решението на надлежната комисија на Владата може да се поведе управен спор пред надлежен суд, согласно со Законот за управните спорови.

Протерувањето, рокот во кој странецот е должен да ја напушти територијата на Република Македонија, како и времето за кое на странецот му е забрането повторно влегување во Република Македонија се запишуваат во патната исправа на странецот.

Забрана за влез

Член 104

Станец кој со решение на Министерството за внатрешни работи е протеран од Република Македонија не може да влезе во Република Македонија во временскиот период за кој му е забрането повторно влегување во Република Македонија.

По исклучок од ставот 1 на овој член, ако постојат особено оправдани причини врз основа на поднесено барање, на странецот може да му се дозволи влегување во Република Македонија и пред истекот на времето за кое му е забрането повторно влегување во Република Македонија, при што можат да му се одобрат само кратки посети.

Барањето од ставот 2 странецот го поднесува до Министерството за внатрешни работи преку дипломатско-конзуларно претставништво на Република Македонија во странство.

II. Доброволно враќање на странец и негово присилно отстранување

Член 105

Станецот кој со решение на Министерството за внатрешни работи е задолжен да ја напушти територијата на Република Македонија, должен е доброволно да излезе од територијата на Република Македонија веднаш или во рокот кој му е определен.

Доброволно враќање на странец, во смисла на овој закон, е помогнато или самостојно враќање на странецот во земјата на потекло, транзит или во трета земја, кое се заснова на слободна и информирана одлука на странецот кој се враќа, без разлика што алтернативата на оваа одлука е присилно враќање.

Станецот кој нема да постапи согласно со ставот 1 на овој член или ако постојат околности кои укажуваат дека странецот нема да ја напушти територијата на Република Македонија доброволно, присилно се отстранува од територијата на Република Македонија.

Станец може присилно да се отстрани од територијата на Република Македонија само ако решението врз основа на кое е должен да ја напушти државата е извршено.

Станец на кој му е изречена казна или прекршочна санкција протерување на странец од земјата веднаш присилно се отстранува од државата.

Спроведување на присилно отстранување

Член 106

Станец кој согласно со овој закон мора присилно да се отстрани од државата, овластените службени лица на Министерството за внатрешни работи го спроведуваат до државната граница, го упатуваат преку граница, го предаваат на претставници на странската држава чиј државјанин е странецот или на претставници на странската држава од која дошол.

Кога постојат оправдани причини за тоа, странецот може да биде пренесен во трета држава, а не во државата чиј државјанин е.

Пред спроведување на присилното отстранување странецот подлежи на медицинска проверка на неговата здравствена состојба.

Забрана за присилно отстранување на странец

Член 107

Странец не смее присилно да се отстрани во држава:

- во која неговиот живот или слобода би биле во опасност поради неговата раса, вера, националност, припадност на социјална група или политичко уверување или
- каде што би бил подложен на мачење, нечовечко или понижувачко постапување или казнување.

Привремено задржување во Прифатниот центар за странци на Министерството за внатрешни работи

Член 108

Заради обезбедување во постапката за присилно отстранување странецот може да биде задржан од страна на Министерството за внатрешни работи најдолго до 24 часа.

За сместување на странци кои од кои било причини не е можно присилно да се отстранат од територијата на Република Македонија во рокот утврден во ставот 1 на овој член, се формира Прифатен центар за странци на Министерството за внатрешни работи (во натамошниот текст: Прифатен центар).

Министерството за внатрешни работи донесува решение за привремено задржување на странецот од ставот 2 на овој член во Прифатниот центар.

Во Прифатниот центар привремено може да се задржи и странец за кого е донесено решение за протерување, а не поседува важечка и призната патна исправа, за што Министерството за внатрешни работи ќе донесе решение за негово привремено задржување.

Против решението од ставовите 3 и 4 на овој член, странецот има право на жалба во рок од осум дена од денот на приемот на решението до надлежната комисија на Владата на Република Македонија.

Жалбата не го одлага извршувањето на решението.

Решението на надлежната комисија на Владата на Република Македонија ќе се донесе во рок од 15 дена од денот на поднесувањето на жалбата.

Против решението на надлежната комисија на Владата може да се поведе управен спор пред надлежен суд, согласно со Законот за управните спорови.

Член 109

Странецот привремено ќе се задржи во Прифатниот центар до престанувањето на причините кои го оневозможиле неговото присилно отстранување од територијата на Република Македонија, но не подолго од 12 месеца.

Странецот за кого е донесено решение за протерување, а нема важечка и призната патна исправа ќе се задржи во Прифатниот центар до добивање на важечка и призната патна исправа од државата чиј државјанин е, односно до издавање на пасошот од членот 119 став 2 на овој закон.

Странецот не смее да го напушти Прифатниот центар, освен ако постојат особено оправдани причини и за тоа му е дадена согласност од надлежниот орган.

Член 110

Странец кој не може присилно да се отстрани, како и странецот од членот 108 став 4 на овој закон, доколку има обезбедено сместување и средства за издржување во Република Македонија и од околностите на случајот може да се оцени дека не е потребно сместување на странецот во Прифатниот центар, Министерството за внатрешни работи може да донесе решение со кое ќе му го ограничи движењето само во местото на престој и ќе одреди обврска за негово редовно јавување во одредени временски периоди на најблиската полициска станица.

Против решението од ставот 1 на овој член, странецот има право на жалба во рок од осум дена од денот на приемот на решението до надлежната комисија на Владата на Република Македонија.

Решението на надлежната комисија на Владата на Република Македонија ќе се донесе во рок од 30 дена од денот на поднесувањето на жалбата.

Против решението на надлежната комисија на Владата може да се поведе управен спор пред надлежен суд, согласно со Законот за управните спорови.

Трошоци на присилно отстранување

Член 111

Трошоците што ќе настанат со привременото задржување на странецот во Прифатниот центар, како и другите трошоци што ќе настанат со неговото присилно отстранување ги сноси странецот.

Доколку странецот нема средства, трошоците паѓаат на товар на превозникот кој го донел странецот на територијата на Република Македонија без важечка и призната патна исправа, или со патна исправа без виза или дозвола за престој, доколку се потребни.

Ако трошоците не се на товар на превозникот согласно со ставот 2 на овој член, трошоците паѓаат на товар на лицето кое се обврзало дека ќе ги сноси трошоците за странецот за време на неговиот престој во Република Македонија.

Во случај кога не можат да се обезбедат средства на начин определен во ставовите 1, 2 и 3 на овој член, трошоците паѓаат на товар на Буџетот на Република Македонија.

III. Посебни правила за непридружувани малолетници

Мерки во врска со непридружувани малолетници

Член 112

Во случај кога малолетно лице кое е на возраст до 18 години живот, кое е странец, влегло во Република Македонија спротивно на одредбите на овој закон и е без придружба на родители или старател, односно по пристигнувањето во Република Македонија останало без таква придружба, а не бара азил, овластените службени лица на Министерството за внатрешни работи веднаш го известуваат дипломатско-конзуларното претставништво на државата чиј државјанин е со цел да ги утврдат членовите на неговото потесно семејство.

Ако малолетниот странец од објективни причини не може веднаш да се предаде на органот на државата чиј државјанин е, ќе се смести во посебно одделение за малолетници во рамките на Прифатен центар и за тоа ќе се извести Центарот за социјална работа.

На малолетниот странец од ставот 1 на овој член ќе му се определи старател согласно со Законот за семејство.

На малолетниот странец за време на неговото сместување во Прифатниот центар ќе му се овозможи правна, социјална, медицинска и психолошка помош, како и право на образование во образовните установи во Република Македонија.

Поседна заштита

Член 113

Малолетниот странец не смее да се врати во матичната држава или во трета држава, која е согласна да го прифати, додека во таа држава не му се обезбедат соодветни услови за прифаќање.

Малолетникот не смее да биде вратен во трета земја каде што неговото враќање би било во спротивност со Конвенцијата за правата на децата, Конвенцијата за заштита од мацење и нечовечко или понижувачко постапување или казнување или Конвенцијата за заштита на правата на човекот и основните слободи.

Глава VI

ПАТНИ И ДРУГИ ИСПРАВИ НА СТРАНЦИ

1. Патни исправи

Дефинирање на патна исправа

Член 114

Патни исправи во смисла на овој закон се:

- странска патна исправа и
- патна исправа за странец.

Странска патна исправа

Член 115

За странска патна исправа во смисла на овој закон се смета:

- пасош или други патни документи издадени во согласност со меѓународните стандарди од држави и меѓународни организации кои се признати и прифатени од страна на Република Македонија,
- пасош или други патни документи кои иако се издадени од држави или меѓународни организации кои не се признаени од страна на Владата на Република Македонија, гарантираат враќање на странецот и кои со акт на Владата на Република Македонија се утврдени како патни исправи кои овозможуваат влез и престој во Република Македонија,
- патна исправа за признаен бегалец, издадена во согласност со Конвенцијата за статусот на бегалците од 1951 година и Протоколот за статусот на бегалците од 1967 година и
- патна исправа за лица без државјанство, издадена во согласност со Конвенцијата за лица без државјанство од 1954 година.

Услов за прифаќање на странска патна исправа

Член 116

Странската патна исправа ќе се прифати како важечка, ако:

- содржи податоци за утврдување на идентитетот на носителот, а патните исправи од членот 115 алинеи 1 и 2 и податоци за државјанството или националноста на носителот,
- е издадена во согласност со меѓународните стандарди,
- рокот на важноста е подолг за најмалку три месеца од дозволеният престој на странецот во Република Македонија,
- овозможува враќање на странецот од земјата од која потекнува или влез во трета земја и
- е целосна, не е преправана, лажна или фалсификувана.

Патна исправа за странец

Член 117

Патна исправа за странец е исправа која ја издава надлежен орган на Република Македонија на странец кој законски престојува во Република Македонија.

Патна исправа за странец е:

- пасош за странец,
- патен лист за странец,
- патна исправа за лице без државјанство, согласно со Конвенцијата за статус на лицата без државјанство од 1954 година и
- патна исправа за признаен бегалец, согласно со Конвенцијата за статусот на бегалците од 1951 година и Протоколот за статусот на бегалците од 1967 година, утврдена со закон.

Барање за издавање на патна исправа за странец

Член 118

Патна исправа за странец се издава на барање на странец кој наполнил 18 години живот и кој има потполна деловна способност.

За малолетно лице, односно лице кое нема потполна деловна способност, барањето за издавање на патна исправа го поднесува еден од родителите, во согласност со другиот родител.

Кога родителското право го врши еден од родителите, барањето за издавање на патна исправа за лице помладо од 18 години живот го поднесува родителот на кого лицето му е доверено на чување и воспитување.

За барањето на странецот одлучува Министерството за внатрешни работи со решение, против кое странецот има право на жалба во рок од осум дена од приемот на решението до надлежната комисија на Владата на Република Македонија.

Решението на надлежната комисија на Владата ќе се донесе во рок од 30 дена од денот на поднесувањето на жалбата.

Против решението на надлежната комисија на Владата може да се поведе управен спор пред надлежен суд, согласно со Законот за управните спорови.

Одредбите од ставовите 1, 2, 3, 4, 5 и 6 на овој член не се однесуваат за издавање на патна исправа за признаен бегалец.

Пасош за странец

Член 119

На странец кој законски престојува во Република Македонија, а нема и не може да обезбеди важечка странска патна исправа од државата чиј државјанин е, за излегување и влегување во Република Македонија може да му се издаде пасош за странец.

На странец кој треба да ја напушти територијата на Република Македонија, а нема и не може да обезбеди важечка странска патна исправа од државата чиј државјанин е, за излегување од Република Македонија може да му се издаде пасош за странец.

Одредбата од ставот 1 на овој член не се однесува на странец кој има статус на признаен бегалец согласно со Конвенцијата за статусот на бегалците од 1951 година и Протоколот за статусот на бегалците од 1967 година.

Член 120

Пасош за странец издава Министерството за внатрешни работи.

На странец кој има дозвола за привремен престој во Република Македонија и кој ги исполнува условите од членот 119 на овој закон, му се издава пасош за странец со рок на важење до важноста на дозволата за привремен престој, но не подолго од една година.

На странец кој има дозвола за постојан престој и кој ги исполнува условите од членот 119 на овој закон, му се издава пасош за странец со рок на важност до две години.

Член 121

Пасошот за странец му овозможува на странецот влез и напуштање на Република Македонија во периодот за кој е издаден.

Пасошот за странец важи за сите држави, освен за државата чиј државјанин е странецот. Кога постојат особено оправдани причини, пасошот може да важи и за државата чиј државјанин е странецот.

По исклучок од ставот 2 на овој член, пасошот за странец може да се издаде и со важност само за одредени држави.

Патен лист за странец

Член 122

Патен лист за странец издава дипломатско-конзуларното претставништво на Република Македонија во странство врз основа на претходна согласност од Министерството за внатрешни работи, на странец кој е со законски престој во Република Македонија и кој во странство останал без важечката патна исправа за странец издадена од надлежен орган на Република Македонија.

Исправата од ставот 1 на овој член е со важност само за враќање на странецот во Република Македонија и истата се издава со рок на важење до 30 дена.

Патна исправа за лице без државјанство

Член 123

Патна исправа за лице без државјанство издава Министерството за внатрешни работи, согласно со Конвенцијата за статусот на лицата без државјанство од 1954 година.

Патната исправа од ставот 1 на овој член се издава со рок на важење до една година.

Патната исправа од ставот 1 на овој член може да се продолжува согласно со Конвенцијата за статусот на лицата без државјанство од 1954 година.

Патна исправа за признаен бегалец

Член 124

Патна исправа за признаен бегалец издава Министерството за внатрешни работи, согласно со Конвенцијата за статусот на бегалците од 1951 година и Протоколот за статусот на бегалците од 1967 година утврдена со закон.

Патната исправа од ставот 1 на овој член се издава со рок на важење до една година.

Патната исправа од ставот 1 на овој член може да се продолжува согласно со Конвенцијата за статусот на бегалците од 1951 година.

Одбивање на издавање на пасош за странец

Член 125

Пасош за странец нема да се издаде на странец:

- против кого се води кривична или прекршочна постапка, на барање од надлежен суд,
- кому му е изречена безусловна казна затвор, додека не ја издржи казната,
- кој не ги намирил имотно-правните или финансиските обврски кон Република Македонија, на барање на надлежен орган,
- за кого постои сомневање во однос на идентитетот на странецот,
- кој не може да докаже дека нема или не може да обезбеди важечка и призната патна исправа од државата чиј државјанин е или
- ако тоа го налагаат интересите на националната безбедност или меѓународните односи на Република Македонија.

Одземање на патна исправа за странец

Член 126

Патната исправа за странец се одзема кога:

- дополнително се утврди дека пред денот на издавањето на патната исправа постоеле причините од членот 125 на овој закон,
- дополнително настанат причините од членот 125 на овој закон,
- дозволата за престој му престане,
- странецот е протеран од Република Македонија или му е одземено правото на престој,
- патната исправа е оштетена или на друг начин станала неупотреблива,
- направена е измена или дополнување на содржината на патната исправа, без знаење на надлежниот орган,
- нема фотографија или врз основа на фотографија не може да се утврди идентитетот на странецот или
- исправата ја поседува неовластено лице.

Решение за одземање на патната исправа донесува Министерството за внатрешни работи, против кое странецот има право на жалба во рок од осум дена од денот на приемот на решението до надлежната Комисија на Владата на Република Македонија.

Жалбата не го одлага извршувањето на решението.

Решението на надлежната комисија на Владата на Република Македонија ќе се донесе во рок од 15 дена од денот на поднесувањето на жалбата.

Против решението на надлежната комисија на Владата може да се поведе управен спор пред надлежен суд, согласно со Законот за управните спорови.

Обврска за враќање на патната исправа за странец

Член 127

Странецот е должен да ја врати патната исправа за странец кога ќе добие важечка патна исправа од државата чиј државјанин е или кога ќе се стекне со државјанство на Република Македонија.

Ако странецот не постапи согласно со ставот 1 од овој член, истата ќе му биде одземена од страна на Министерството за внатрешни работи.

2. Дипломатска или службена лична карта

Член 128

На странец кој е член на дипломатско-конзуларното претставништво на странска држава или е член на друга странска мисија која во Република Македонија има дипломатски статус му се издава дипломатска или службена лична карта.

Личната карта од ставот 1 на овој член ја издава Министерството за надворешни работи.

Странецот од ставот 1 на овој член е должен да ја носи личната карта со себе и истата по престанок на дипломатскиот статус да ја врати.

3. Пријавување на исчезната, изгубена, украдена или друго отуѓување на патна и друга исправа на странец

Член 129

Исчезнување или губење, кражба или друго отуѓување на патната исправа односно исправа со која странецот го докажува својот идентитет, странецот е должен да го пријави на Министерството за внатрешни работи најдоцна во рок од 24 часа од моментот кога тоа го забележал.

Министерството за внатрешни работи на странецот му издава потврда за пријавувањето во смисла на ставот 1 од овој член.

Странец кој во странство ќе ја изгуби патната исправа што е издадена од Министерството за внатрешни работи, должен е тоа да го пријави во дипломатско-конзуларното претставништво на Република Македонија во странство.

Во случаите од ставовите 1 и 3 на овој член, странецот е должен да ги наведе и образложи сите околности во врска со исчезнувањето, губењето, кражбата или другото отуѓување на патната исправа, односно на исправата со која го докажува идентитетот.

Глава VII ДОКАЖУВАЊЕ НА ИДЕНТИТЕТ НА СТРАНЕЦ

Исправи за докажување на идентитет

Член 130

Странецот го докажува својот идентитет со: патна исправа на државата чиј државјанин е, патна исправа за странци, дозвола за престој, дипломатска или службена лична карта или со друга јавна исправа која содржи фотографија од која може да се утврди неговиот идентитет.

Забрането е странецот да ја даде исправата од ставот 1 на овој член на послуга на друг или да се послужи со туѓа патна исправа како со своја.

Забрането е исправата од ставот 1 на овој член да се дава или зема во залог поради ненамирени обврски кон државните органи, правни или физички лица, како и за остварување на друга корист или некое право.

Забрането е менување, бришење или исправање на податоците и на забелешките во исправата од ставот 1 на овој член, како и менување на фотографијата или потписот во исправата.

Забрането е да се користи исправата од ставот 1 на овој член која е внесена во евиденцијата за изгубени и исчезнати исправи.

Обврска за покажување на документ за идентификација

Член 131

Странецот е должен на барање на овластено службено лице на Министерството за внатрешни работи да ја покаже исправата со која го докажува идентитетот, како и да даде други информации во врска со неговиот идентитет и престој во Република Македонија.

Ако постои сомнение дека утврдениот идентитет на странецот не е вистинит, странецот е должен да придонесе во разјаснувањето на неговиот идентитет и за кое нешто ќе му се овозможи да го докаже идентитетот на кој било начин.

Во случај од ставот 2 на овој член, странецот ќе биде информиран дека е казниво да се даваат невистинити податоци.

Задржување на странец чиј идентитет не може да се утврди

Член 132

Ако странецот одбива или не е во можност да го докаже својот идентитет, овластените службени лица на Министерството за внатрешни работи со цел да го утврдат неговиот идентитет можат да го задржат странецот, но не повеќе од 12 часа.

Ако во рокот од ставот 1 на овој член не може да се утврди идентитетот на странецот, овластените службени лица на Министерството за внатрешни работи поднесуваат барање за поведување на прекршочна постапка до надлежниот суд.

Врз основа на решението на судот со кое на странецот му е одредена мерка "задржување на странец во Прифатниот центар", овластените службени лица на Министерството за внатрешни работи го задржуваат странецот во Прифатниот центар.

Странецот од ставот 1 на овој член може да биде задржан во Прифатниот центар до добивање на податоци за неговиот идентитет, за кое одлучува судот со решение.

Задржување на патна исправа за странец

Член 133

Кога постојат основи за сомневање дека идентитетот на странецот не е вистински, овластено службено лице на Министерството за внатрешни работи може да ја задржи патната исправа, односно другата исправа со која странецот го докажува својот идентитет.

Овластено службено лице на Министерството за внатрешни работи може да ја задржи патната исправа, односно другата исправа со која странецот го докажува својот идентитет и кога постојат основи за сомневање дека странецот сторил кривично дело за кое се гони по службена должност, односно прекршок.

За задржувањето на исправата во случаите од ставовите 1 и 2 на овој член, овластеното службено лице на странецот му издава потврда, а исправата заедно со барањето за поведување на прекршочна постапка, односно кривичната пријава ги поднесува до надлежниот суд.

Преглед и претрес на странец

Член 134

Ако странецот на барање на овластено службено лице на Министерството за внатрешни работи не ја покаже исправата со која го докажува идентитетот, односно премолчува или крие информации во врска со неговиот идентитет, овластените службени лица на Министерството можат, согласно со закон, да извршат преглед и претрес на странецот, претрес на неговиот дом и на други простории, како и преглед на превозните средства.

Фотографирање и земање на отпечатоци

Член 135

Овластените службени лица на Министерството за внатрешни работи можат странецот да го фотографираат и да му земат отпечатоци од прсти, кога:

- не може да обезбеди доказ за својот идентитет, дава лажни податоци за својот идентитет или кога документите за идентитет му се фалсификувани, туѓи или неважечки,
- му се издава дозвола за престој,
- му се издава патна исправа за странец,
- е одбиен по поднесено барање за издавање на дозвола за престој,
- на територијата на Република Македонија сторил кривично дело за кое може да се изрече казна затвор,
- е протеран од Република Македонија,
- му е одземено правото на привремен или постојан престој или
- незаконски престојува во Република Македонија.

Овластените службени лица на Министерството за внатрешни работи можат да извршат споредување на отпечатоците од прстите на странецот од ставот 1 на овој член со постојните отпечатоци во дактилоскопските збирки.

Глава VIII
ПРИЈАВУВАЊЕ НА ЖИВЕАЛИШТЕ
И ПРЕСТОЈУВАЛИШТЕ

**Обврска на странецот да го пријави
престојувалиштето или живеалиштето**

Член 136

Странецот е должен на Министерството за внатрешни работи да го пријави престојувалиштето или живеалиштето во Република Македонија.

Престојувалиште во смисла на овој закон е место во кое странецот привремено престојува за време на неговиот престој до три месеца или за време на важењето на дозволата за привремен престој.

Живеалиште во смисла на овој закон е место во кое странецот со дозвола за постојан престој се населил со намера во него постојано да живее.

Пријавување на странец со привремен или постојан престој

Член 137

Странецот на кој му е дозволен привремен престој во Република Македонија должен е да го пријави престојувалиштето или промената на адресата на станот во рок од три дена од денот на преминувањето на државната граница, односно од денот на промена на адресата на станот.

Странец кој престојува во Република Македонија врз основа на дозвола за постојан престој должен е да го пријави живеалиштето и промената на адресата на станот во рок од осум дена од денот на доаѓањето во живеалиштето, односно од денот на промената на адресата.

Странецот од ставот 2 на овој член кој има намера да престојува подолго од 30 дена надвор од местото на своето живеалиште е должен да го пријави престојувалиштето во рок од три дена по доаѓањето во местото на престојувалиштето.

Странецот од ставовите 1 и 2 на овој член должен е да го одјави престојувалиштето или живеалиштето во рок од 24 часа пред заминувањето.

Обврска на здравствените установи

Член 138

Здравствените установи кои го примиле странецот на лекување и за кого ќе се утврди дека болеста на странецот претставува опасност за јавното здравје се должни да го пријават лекувањето на странецот на Министерството за внатрешни работи во рок од 24 часа од приемот на странецот.

**Пријавување на странец кој престојува
до три месеца**

Член 139

Правните и физичките лица кои им даваат услуги на сместување на странците со наплата се должни да го пријават престојот на странецот на Министерството за внатрешни работи во рок од 12 часа од часот на давањето на услугата.

Други лица кај кои странците престојуваат се должни да го пријават престојот на странецот во рок од 24 часа од часот на доаѓањето на странецот.

Странецот кој не ги користи услугите од ставовите 1 и 2 на овој член, должен е самиот да го пријави своето престојувалиште на Министерството за внатрешни работи во рок од 24 часа од часот на преминување на државната граница, односно во рок од 24 часа да ја пријави промената на адресата на станот во местото на престојувалиштето.

Одредбите од ставовите 1, 2 и 3 на овој член, се однесуваат на странец кој во Република Македонија престојува до три месеца.

Евиденција за странци

Член 140

Правните и физичките лица кои даваат услуги на сместување на странци со наплата должни се да водат евиденција за странците.

Евиденцијата на странци се чува три години од денот на последното евидентирано престојување.

Правните и физичките лица се должни на овластените службени лица на Министерството за внатрешни работи да им овозможат увид во евиденцијата за странци.

Глава IX

ПОСТАПКА И ПРАВНА ПОМОШ

Член 141

Кога странецот не го разбира јазикот во постапката, а против него е покрената постапка за протерување од Република Македонија, за одземање на правото на престојот, Министерството за внатрешни работи ќе обезбеди на странецот да му се даде објаснување на јазикот што странецот го разбира.

Трошоците од ставот 1 на овој член ги обезбедува Министерството за внатрешни работи.

Правна помош

Член 142

Кога против странецот е покрената постапка за протерување од Република Македонија, одземање на правото на престојот или лишување од слобода, странецот ќе биде известен дека има право на правна помош и право да контактира со претставникот на својата држава во Република Македонија.

Глава X

ЕВИДЕНЦИИ И ОВЛАСТУВАЊЕ ЗА ПОДЗАКОНСКИ ПРОПИСИ

Член 143

Заради обезбедување на податоци за состојбата и движењето на странците, како и за документите кои им се издадени, Министерството за внатрешни работи води евиденција за:

- издадени дозволи за привремен престој,

- одбиени барања за издавање на дозвола за привремен престој,
- издадени дозволи за постојан престој,
- одбиени барања за издавање на дозвола за постојан престој,
- странци со пријавено престојувалиште,
- странци со пријавено живеалиште,
- издадени визи на граничен премин,
- поништени, отповикани визи, визи кои се продолжени, како и визи на кои им е скратена нивната важност,
- издадени пасоши за странци и патни исправи за лица без државјанство,
- одбиени барања за издавање на пасоши за странци и патни исправи за лица без државјанство,
- пријавени исчезнати, изгубени, украдени или на друг начин отуѓени патни и други исправи,
- странци сместени во Прифатниот центар,
- изречени безбедносни и заштитни мерки,
- странци кои се протерани од Република Македонија,
- странци на кои им е одземен привремениот или постојаниот престој во Република Македонија,
- странци на кои им бил одбиен влез во државата и
- земени отпечатоци од прсти.

Министерството за надворешни работи води евиденција за:

- поднесени барања за издавање на визи,
- издадени, поништени и отповикани визи,
- издадени патни листови за странци и
- издадени дипломатски или службени лични карти.

Министерството за внатрешни работи има пристап до евиденциите кои ги води Министерството за надворешни работи и обратно.

Податоците од евиденциите за издадени дозволи за привремен престој и одбиени барања за нивно издавање се чуваат две години по истекот на важноста на дозволата за привремен престој, односно од поднесеното барање.

Податоците од евиденциите за издадени дозволи за постојан престој и одбиени барања за нивно издавање се чуваат десет години од престанокот на постојаниот престој, односно од поднесеното барање.

Податоците од евиденциите за пријавено престојувалиште се чуваат две години од одјавувањето, односно по истекот на пријавата за престојувалиште.

Податоците од евиденциите за пријавено живеалиште се чуваат десет години од одјавувањето на живеалиштето, односно по истекот на пријавата за живеалиште.

Податоците од евиденциите за издадени, поништени, отповикани визи, како и визи на кои продолжена или скратена нивната важност се чуваат две години од истекот на важноста на визата, односно од извршеното поништување, отповикување, продолжување, односно скратување на нивната важност.

Податоците од евиденциите за издадените патни и други исправи се чуваат десет години од нивното издавање.

Податоците за изречени мерки (безбедносни и заштитни мерки, одземање на привремен или постојан престој, протерување, одбивање на влез) се чуваат пет години од истекот на рокот за кој била изречена мерката.

Податоците од евиденциите за странци сместени во Прифатниот центар се чуваат две години од престанокот на нивниот престој во Прифатниот центар.

Член 144

Државни органи можат да ги користат податоците од евиденциите од членот 143 на овој закон доколку за тоа имаат правен интерес, за што одлучува Министерството за внатрешни работи, односно Министерството за надворешни работи.

Член 145

Министерот за внатрешни работи ќе донесе подзаконски прописи за:

- начинот на одобрување и одбивање на влез, издавање и продолжување на дозволата за привремен и постојан престој, враќање и протерување на странец, пријавување и одјавување на живеалиште и престојувалиште на странец, како и за начинот на водење и користење на податоците од евиденциите од членот 143 став 1 на овој закон,

- формата и содржината на образецот на: решението за одбивање на влез, штембилот за одбивање на влез, дозволата за привремен престој, дозволата за постојан престој, решението за дозволување на привремен престој, решението за продолжување на дозволата за привремен престој, потврдата за престој во Република Македонија до донесување на одлука за продолжување на привремениот престој, решението за протерување, штембилот на решението за протерување, решението за одземање на правото на привремен престој, решението за одземање на правото за постојан престој, штембилот на одземање на правото на привремен и постојан престој, како и обрасци на барањата за нивно издавање,

- формата и содржината на образецот со кој се пријавува или одјавува живеалиштето или престојувалиштето на странецот, како и на образецот за евиденцијата на странци што ги водат правните лица и поединци кои на странците им даваат услуги за сместување и

- куќниот ред на Прифатниот центар.

Член 146

Министерот за внатрешни работи во согласност со министерот за надворешни работи ќе донесе подзаконски прописи за:

- начинот на издавање на патни и други исправи за странец,

- начинот на пријавување на исчезнати, изгубени, украдени или друго отуѓување на патни и други исправи на странец,

- формата и содржината на образецот на патната и на друга исправа за странец, како и на образецот на барањето за нивно издавање и

- начинот на водење на евиденција и користење на податоците од евиденцијата за издадени патни и други исправи на странец.

Член 147

Министерот за надворешни работи во согласност со министерот за внатрешни работи ќе донесе подзаконски прописи за:

- начинот на издавање на визи за странци, поништување, отповикување на визи, продолжување, како и скратување на нивната важност,

- формата и содржината на образецот за визи, како и на образецот за поднесување на барање за издавање на виза,

- начинот на водење на евиденцијата и користење на податоците од евиденциите од членот 143 став 2 на овој закон и

- начинот на постапување и дистрибуирање на обрасците за визи.

Министерот за надворешни работи согласно со членот 115 став 1 алинеја 1 на овој закон врз основа на соодветна евиденција ќе објави листа на пасоши или други патни документи издадени во согласност со меѓународните стандарди, а кои се издадени од држави и меѓународни организации кои се признаени и прифатени од страна на Република Македонија.

Глава XI КАЗНЕНИ ОДРЕДБИ

Кривични дела

Помагање на странец при недозволен влез и транзит

Член 148

Тој што ќе му помогне на странец недозволено да влезе во Република Македонија или да помине преку територијата на Република Македонија спротивно на одредбите предвидени со овој закон ќе се казни за кривично дело помагање на странец при недозволен влез и транзит со казна затвор до една година или со парична казна.

Тој што кривичното дело од ставот 1 на овој член ќе го стори со намера за себе или за друг да прибави противправна имотна корист ќе се казни со казна затвор најмалку три години.

Ако при вршењето на кривичното дело од ставот 2 на овој член е загрозен животот на странецот или делото е сторено во состав на група, банда или друго здружение создадено за вршење на такво дело, сторителот ќе се казни со затвор најмалку осум години.

Обидот за кривичното дело од ставовите 1 и 2 на овој член е казнив.

Ако кривичното дело од ставовите 1, 2, 3 и 4 на овој член го стори правно лице ќе се казни со парична казна, а за кривичното дело од ставовите 2 и 3 на овој член на правното лице покрај паричната казна ќе му се изрече и привремена забрана за вршење одделна дејност или трајна забрана за вршење одделна дејност.

Превозните средства употребени за извршување на делото се одземаат.

Помагање на странец при незаконит престој

Член 149

Тој што со намера за себе или за друг да прибави противправна имотна корист ќе му помогне на странец да престојува во Република Македонија спротивно на одредбите на овој закон ќе се казни за кривично дело помагање на странец при незаконит престој со казна затвор најмалку три години.

Обидот за кривичното дело од ставот 1 на овој член е казнив.

Ако кривичното дело од ставот 1 на овој член го стори правно лице, ќе се казни со парична казна и ќе му се изрече и привремена забрана за вршење одделна дејност или трајна забрана за вршење одделна дејност.

Превозните средства употребени за извршување на делото се одземаат.

Прекршоци

Член 150

Со парична казна од 200.000 до 300.000,00 денари ќе се казни за прекршок правно лице, ако:

1) на територијата на Република Македонија донесе или одбие да одведе странец кој нема важечка патна исправа со виза или со дозвола за престој, доколку се потребни, или одбие да ги сноси трошоците на неговото враќање, привремено задржување и присилно отстранување (член 22);

2) задржи исправа на странец во залог заради ненамирени обврски или остварување на друга корист или право (член 130 став 3);

3) не го пријави во пропишаниот рок приемот на странецот на лекување за кого ќе се утврди дека болеста претставува опасност за јавното здравје (член 138);

4) не го пријави престојот на странецот во пропишаниот рок (член 139 став 1);

5) не води или неуредно ја води евиденцијата за странци или ако не ја чува три години од денот на последното евидентирано престојување (член 140 ставови 1 и 2) и

6) не им овозможи на овластените службени лица на Министерството за внатрешни работи да извршат увид во евиденцијата за странци (член 140 став 3).

На правното лице од ставот 1 точка 1 на овој член може да му се изрече мерка на безбедност забрана за вршење на професија, дејност или должност.

Со парична казна од 30.000 до 50.000 денари ќе се казни за прекршок одговорното лице во правното лице за дејствијата од ставот 1 на овој член.

Член 151

Со парична казна од 20.000 до 50.000 денари ќе се казни за прекршок лице кое врши самостојна дејност давање услуги на сместување, ако:

1) задржи исправа на странец во залог заради ненамирени обврски или остварување на друга корист или некое право (член 130 став 3);

2) не го пријави престојот на странецот во определен рок (член 139 став 1);

3) не води или неуредно води евиденција за странци или ако не ја чува три години од денот на последното евидентирано престојување (член 140 ставови 1 и 2) и

4) не им овозможи на овластените службени лица на Министерството за внатрешни работи да извршат увид во евиденцијата на странци (член 140 став 3).

Со казната од ставот 1 на овој член ќе се казни и приватен работодавач кој професионално се занимава со превоз на патници, ако на територијата на Република Македонија донесе или одбие да одведе странец кој нема важечка и призната патна исправа со виза или со дозвола за престој, доколку се потребни или одбие да ги сноси трошоците за негово враќање, привремено задржување и присилно отстранување (член 22).

На приватниот работодавач од ставот 2 на овој член може да му се изрече и мерка на безбедност забрана за вршење на професија, дејност или должност.

Член 152

Со парична казна од 10.000 до 20.000 денари ќе се казни за прекршок физичко лице кое:

1) ќе задржи исправа на странец во залог заради ненамирени обврски или остварување на друга корист или право (член 130 став 3);

- 2) во исправата изврши менување, бришење или исправање на податоците и на забелешките, како и менување на фотографијата или потписот на исправата (член 130 став 4);
- 3) користи исправа која е внесена во евиденција за изгубени и исчезнати исправи (член 130 став 5) и
- 4) во определениот рок не го пријави престојот на странецот (член 139 став 2).

Член 153

Со парична казна од 30.000 до 50.000 денари, ќе се казни за прекршок странецот, ако:

- 1) недозволено влезе во Република Македонија (член 21);
 - 2) престојува во Република Македонија спротивно на целта за која му е издадена визата или дозволата за престој (членови 29 став 2 и 49 став 3);
 - 3) во издадената виза ги избрише или ги промени податоците (член 41 став 4);
 - 4) не ја напушти Република Македонија во рок што му е определен (членови 85 став 2, 92 став 2 и 103 став 2);
 - 5) се движи и престојува на одредено подрачје на кое е ограничено или забрането движење или престој на странци (член 99);
 - 6) незаконито престојува во Република Македонија (член 100);
 - 7) го напушти Прифатниот Центар за странци без согласност на надлежниот орган (член 109 став 3);
 - 8) својата исправа ја даде на послуга на друг или се послужи со туѓа исправа како со своја (член 130 став 2);
 - 9) својата исправа ја даде во залог заради ненамирени обврски кон државните органи, правни или физички лица, или заради остварување на друга корист или право (член 130 став 3);
 - 10) во исправата изврши менување, бришење или исправање на податоците и на забелешките, како и менување на фотографијата или потписот на исправата (член 130 став 4);
 - 11) користи исправа која е внесена во евиденцијата за изгубени и исчезнати исправи (член 130 став 5);
 - 12) на барање на овластено службено лице на Министерството за внатрешни работи не може да го докаже својот идентитет (член 131 став 2) и
 - 13) на барање на овластено службено лице на Министерството за внатрешни работи одбива да ја покаже исправата со која го докажува својот идентитет, како и одбива да даде информации во врска со неговиот идентитет и престој (член 131 став 1).
- За прекршоците од ставот 1 на овој член на странецот може да му се изрече и мерка на безбедност протерување на странец.

Член 154

Со парична казна од 10.000 до 30.000 денари ќе се казни за прекршок странец кој:

- 1) не носи со себе важечка дозвола за престој (член 96);
- 2) не поднесе барање за замена на дозволата за престој согласно со членот 97 на овој закон;
- 3) не ја врати издадената дозвола за престој (член 98);
- 4) не ја врати патната исправа за странец кога ќе добие важечка патна исправа од државата чиј државјанин е или кога ќе се стекне со државјанство на Република Македонија (член 127 став 1);
- 5) не пријави исчезната, загубена, украдена или на друг начин отуѓена патна исправа, односно исправата со која го докажува идентитетот (член 129 став 1);

6) не го пријави односно одјави престојувалиштето, живеалиштето или промената на адресата во пропишаниот рок согласно со членот 137 на овој закон и

7) не го пријави, односно одјави престојувалиштето и промената на адресата на странецот согласно со членот 139 став 3 на овој закон.

Глава XII ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 155

Подзаконските прописи предвидени со овој закон ќе се донесат во рок од шест месеца од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 156

Одобрението за привремен престој на странци, туристичката пропусница, патните листови за странци, личната карта за странци, како и визите издадени врз основа на Законот за движење и престој на странците ("Службен весник на Република Македонија" број 36/92, 66/92, 26/93 и 45/2002), ќе важат до истекот на рокот на нивното важење, а најдоцна до една година од денот на почетокот на примената на овој закон.

Странецот на кој согласно со одредбите на Законот за движење и престој на странците му е издадено одобрение за постојан престој должен е во рок од шест месеца од денот на примената на овој закон да поднесе барање за издавање на дозвола за постојан престој.

Со денот на издавање на дозволата за постојан престој, личната карта на странец која е издадена врз основа на членот 64 од Законот за движење и престој на странците со трајно важење, престанува да важи.

Член 157

Постапките започнати пред почетокот на примената на овој закон ќе се завршат по одредбите на овој закон, освен ако со Законот за движење и престој на странците ("Службен весник на Република Македонија" број 36/92, 66/92, 26/93 и 45/2002), одредено право на странецот не е уредено на поповолен начин.

Член 158

Со денот на почетокот на примената на овој закон престанува да важи Законот за движење и престој на странците ("Службен весник на Република Македонија" број 36/92, 66/92, 26/93 и 45/2002).

Член 159

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија", а ќе се применува по една година од денот на неговото влегување во сила.